

Kvinneres rett til flyktningstatus på grunn av «medlemskap i en spesiell sosial gruppe»

Etter utlendingsloven av 15. mai 2008 nr. 35 § 28 første ledd bokstav a

Kandidatnummer: 648

Leveringsfrist: 25.04.2015

Antall ord: 17539

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Tema og problemstilling	1
1.2	Rettskildebildet	2
1.2.1	Rettskilder i norsk utlendingsrett.....	2
1.2.2	Forholdet mellom norsk og internasjonal rett på utlendingsrettens område	3
1.3	Utlendingsforvaltningen.....	6
1.4	Metode	7
1.5	Avgrensning av oppgaven.....	9
1.6	Videre fremstilling	9
2	RETT TIL FLYKTNINGSTATUS OG ASYL	10
2.1	Innledning	10
2.2	Vilkårene for flyktningstatus etter utl § 28 første ledd bokstav a, jf. FK art. 1A(2).....	11
2.2.1	Utenfor hjemlandet	11
2.2.2	Velbegrunnet frykt.....	11
2.2.3	Forfølgelse	12
2.2.4	Konvensjonsgrunn	14
2.2.5	Årsakssammenheng	15
2.2.6	Manglende beskyttelse i hjemlandet.....	16
3	KVINNERS RETT TIL FLYKTNINGSTATUS PÅ GRUNN AV MEDLEMSKAP I EN SPESIELL «SOSIAL GRUPPE»	17
3.1	Innledning	17
3.2	Begrepet kjønnsrelatert forfølgelse	17
3.3	Kjønnsaspektet ved saksbehandlingen	18
3.4	Kjønnsaspektet ved bevisvurderingen og risikovurderingen	18
3.5	Kjønnsaspektet ved forfølgelsesbegrepet.....	19
3.6	Muligheten til å få beskyttelse	20
3.7	Medlemskap i en spesiell sosial gruppe	20
3.8	Kvinner som sosial gruppe.....	24
3.9	Kravet til årsakssammenheng	29
3.10	Former for kjønnsrelatert forfølgelse	30
3.10.1	Mishandling i ekteskapet	30
3.10.2	Tvangsekteskap	34
3.10.3	Kjønnslemlestelse	39
3.10.4	Tvangsprostitusjon.....	41

3.10.5	Brudd på sosiale normer	44
3.10.6	Oppsummerende bemerkninger.....	47
4	AVSLUTNING	49
5	LITTERATURLISTE	51

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Masteravhandlingens tema handler om kvinners rett til flyktningstatus etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a på grunn av «medlemskap i en spesiell sosial gruppe».

For å ha rett til asyl må vedkommende anerkjennes som flyktning.¹ For å bli anerkjent som flyktning er det flere vilkår som må være oppfylt og et av disse er at vedkommende frykter forfølgelse på grunn av en eller flere konvensjonsgrunner som er nedfelt i flyktningkonvensjonen av 1951 artikkel 1A(2), jf. utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a. Det er altså flere konvensjonsgrunner, men fokuset i denne oppgaven er konvensjonsgrunnen «medlemskap i en spesiell sosial gruppe». Det er størst tvil rundt tolkningen av denne konvensjonsgrunnen.²

Kvinner kan rammes av overgrep som er særskilt rettet mot dem som kvinner i form av deres kjønn. Et begrep som ofte brukes for å beskrive forfølgelse av kvinner er kjønnsrelatert forfølgelse, som handler om at forfølgelsen har sammenheng med ditt kjønn. Dette kan også omfatte menn, men betydningen av begrepet er i realiteten ofte brukt om kvinner.³

Oppgavens problemstilling er i hvilken grad kjønnsrelatert forfølgelse kan gi rett til flyktningstatus på grunnlag av medlemskap i en spesiell sosial gruppe. I oppgaven vil det bli redegjort for ulike former for kjønnsrelatert forfølgelse og hvorvidt slik forfølgelse kan gi rett til flyktningstatus på grunnlag av tilhørighet i en «sosial gruppe». De forskjellige formene for kjønnsrelatert forfølgelse som vil bli redegjort for i oppgaven er, mishandling i ekteskapet, tvangsekteskap, tvangsprostitusjon, kjønnslemlestelse og brudd på sosiale normer.

Flyktningkonvensjonen av 1951 sier ingenting om kjønnsrelatert forfølgelse og årsaken til det er at det er at kjønnsrelatert forfølgelse ikke var et tema på den tiden konvensjonen ble inngått. Det var på 1980-tallet fokuset på kjønnsrelatert forfølgelse ble sterkere i statspraksis og i rettslitteraturen. Det var da kvinner ble ansett som en sosial gruppe. Dette skjedde samtidig med at menneskerettighetene utviklet seg og at kvinners rettigheter ble styrket.⁴

¹ Utlendingsloven § 28 andre ledd

² NOU 2004: 20 s. 107

³ Øyen (2013) s. 256

⁴ Ibid. s. 257

Tolkningen av flyktningkonvensjonen skal være kjønns sensitiv. Selv om kjønn ikke er nevnt som en konvensjonsgrunn, skal kjønn være en viktig faktor når man tolker og anvender konvensjonen.⁵

1.2 Rettskildebildet

1.2.1 Rettskilder i norsk utlendingsrett

Det er lov av 15.mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven, forkortes utl) som er den mest sentrale rettskilden i norsk utlendingsrett.

Utlendingsretten er en spesiell del av forvaltningsretten.⁶ Forvaltningsloven gjelder dermed også for utlendingslovens regler om saksbehandling.⁷ Utlendingslovens regler blir videre utfyllt av utlendingsforskriften av 2009 som har regler om utlendingers adgang til riket og deres opphold her.

Utlendingslovens formål er regulert i § 1. Formålene som er opplistet gir en oversikt over de viktigste formålene med loven. Formålsbestemmelsen er nesten i samsvar med utlendingsloven av 1988 § 2, men det er foretatt noen endringer.⁸

Formålet med loven er å regulere innreise og opphold som skal være i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser, jfr. § 1 første ledd. Loven skal videre legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene og ivareta utlendingers rettssikkerhet, jfr. § 1 annet ledd. Loven skal i tillegg sørge for at utlendinger som har krav på beskyttelse i henhold til våre folkerettslige forpliktelser, får slik beskyttelse, jfr. § 1 tredje ledd. Forholdet til folkeretten er også presisert i utl § 3.

De aktuelle bestemmelsene på området for anerkjennelse av flyktningstatus og asyl er utl §§ 28-30. Det er også noen utfyllende bestemmelser i utlendingsforskriften §§ 7-1 og 7-2. Utgangspunktet er en alminnelig språklig forståelse av lovens ordlyd. Finnes det en aktuell lovbestemmelse på området, er utgangspunktet at man alltid starter i lovens ordlyd.

Lovens forarbeider gir en viktig forståelse av utlendingslovens bestemmelser og er dermed en viktig rettskildefaktor når man skal tolke og forstå utlendingsloven. De viktigste forarbeidene til utlendingsloven er Utlendingslovutvalgets utredning og utkast til ny lov i NOU 2004: 20,

⁵ Ibid.

⁶ Øyen (2013) s. 31

⁷ Utlendingsloven § 80

⁸ Ot.prp.nr. 75 s. 43

Arbeids- og inkluderingsdepartementets forslag og kommentarer til ny lov i Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) og Kommunal- og forvaltningskomiteens innstilling til Odelstinget i Innst. O. nr. 42 (2007-2008). Det er disse forarbeidene jeg har brukt og videre i oppgaven kaller jeg disse for NOU 2004:20, Ot.prp.nr. 75 og Innst. O. nr. 42.

Det er omfattende og grundige forarbeidere i henhold til anerkjennelse som flyktning og asyl etter utl §§ 28-30.⁹ Det er særlig dette jeg har sett på når jeg har anvendt disse forarbeidene i oppgaven.

Rettspraksis er en viktig rettskilde og har en stor betydning for tolkning av lover generelt. Det er høyesterettsavgjørelser som har størst rettskildemessig verdi og vil være retningsgivende for andre saker som angår tilsvarende forhold. Det finnes ingen avgjørelser fra Høyesterett som behandler spørsmålet om kjønnsrelatert forfølgelse kan gi rett til flyktningstatus på grunnlag av medlemskap i en sosial gruppe. Det finnes imidlertid underrettsavgjørelser som behandler dette.

Forvaltningspraksis er viktig innad i forvaltningen. Forvaltningspraksis finnes blant annet i Justisdepartementets rundskriv og instruksjer, Utlendingsdirektoratets interne meldinger og praksisnotat og gjennom Utlendingsnemndas praksisnotater og praksisbase.¹⁰ Forvaltningspraksis er en relevant rettskildefaktor som har ulik vekt. Domstolene legger en viss vekt på forvaltningspraksis. Vekten varierer, og momenter av betydning er hvor fast, utbredt og varig praksisen er, om praksisen kommer fra forvaltningsorganer som har god kompetanse innenfor det aktuelle rettsområde, om det er til fordel eller ulempe for den private part at praksisen blir fraveket, og hvordan rettskildebildet ellers ser ut.¹¹

Juridisk teori som rettskildefaktor har ikke så stor vekt men en viss vekt blir tillagt. Det ser man ved at f.eks. Høyesterett viser til uttalelser som er lagt til grunn i juridisk teori. Oppgaven inneholder bruk av juridisk teori for å vise til hva som er gjeldende rett.

1.2.2 Forholdet mellom norsk og internasjonal rett på utlendingsrettens område

Det skilles mellom monistiske stater hvor folkeretten automatisk er en del av det nasjonale rettssystemet, og dualistiske stater hvor det opereres med to rettssystemer, nasjonale og internasjonale rettssystemer.¹² Norge bygger på det dualistiske prinsipp som innebærer at interna-

⁹ Vevstad (2010) s. 159

¹⁰ Øyen (2013) s. 32

¹¹ Eckhoff (2001) s. 233 -234

¹² Vevstad (2010) s. 41

sjonale regler må gjennomføres særskilt for å bli en del av norsk rett.¹³ Gjennomføringen av internasjonale regler i norsk rett kan skje på forskjellige måter¹⁴ og den vanligste måten er at vi henviser til en konvensjon eller gjengir innholdet.¹⁵ Hvis det foreligger motstrid mellom norsk og internasjonal rett er utgangspunktet at den norske regelen går foran.

På utlendingsrettens område er imidlertid de internasjonale regler en del av utlendingsretten. Lovens forhold til de internasjonale regler er regulert i utl § 3. Bestemmelsen fastslår at utlendingslovens bestemmelser skal anvendes i overensstemmelse med internasjonale regler. En forutsetning for dette er at Norge er bundet av disse reglene og at reglene er til fordel for individet. Ifølge forarbeidene må de internasjonale reglene gi individet «... et spesielt vern eller spesielle rettigheter ...».¹⁶ Med internasjonale regler forstås alle folkerettslige regler, som innebærer både universelle og regionale, nåværende og fremtidige regler.¹⁷

Ved å slå fast at utlendingsloven skal anvendes i samsvar med våre folkerettslige regler betyr at dersom det oppstår motstrid mellom en bestemmelse i loven og en internasjonal regel, så skal vi velge den tolkningen som samsvarer best med den internasjonale regel. Om det fortsatt foreligger motstrid vil den internasjonale regel gå foran.¹⁸

Formålet med bestemmelsen er å stryke utlendingers rettigheter og sikre at menneskerettighetene gjennomføres på utlendingsrettens område i norsk rett. Bestemmelsen må ses i lys av Grunnloven av 1814 § 92 (tidligere § 110c).¹⁹ Det fremgår av Grunnloven § 92 at myndighetene skal sikre og respektere menneskerettighetene som er vedtatt i traktater om menneskerettigheter som Norge er bundet av.

Internasjonale regler som har betydning i forhold til reglene om flyktningstatus og asyl i Norge, er først og fremst konvensjonen om flyktningers rettsstilling av 1951 (flyktningkonvensjonen) og 1967-protokollen. Flyktningkonvensjonen inneholder regler om hvem som er å anse som en flyktning og hvilke rettigheter en flyktning har. Den viktigste rettigheten en flyktning har er slått fast i art. 33 nr. 1 som regulerer et returforbud mot forfølgelse. Den universelle flyktningdefinisjonen fremgår av art. 1A(2), som Norge har gjengitt i utl § 28 første ledd bokstav a.

¹³ Øyen (2013) s. 32

¹⁴ Eckhoff (2001) s. 287

¹⁵ Øyen (2013) s. 32

¹⁶ Ot.prp.nr. 75 s. 47

¹⁷ Ibid. s. 401

¹⁸ Vevstad (2010) s. 42

¹⁹ Øyen (2013) s. 33

Andre konvensjoner vil også få betydning ved tolkningen av flyktningdefinisjonen.²⁰ En viktig konvensjon er den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) av 1950 som inneholder sivile og politiske rettigheter. EMK angir bl.a. i art. 15 nr. 2 grunnleggende menneskerettigheter som ikke kan fravikes. Disse har betydning for forståelsen av hva som kan innebære forfølgelse, jf. utl § 29 som viser nettopp til EMK art. 15 nr. 2. Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) skal føre kontroll med at medlemsstatene følger sine forpliktelser etter EMK. Norge er bundet av avgjørelser som er truffet av domstolen.

FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) av 1966 er en annen sentral konvensjon. SP regulerer mange av de samme rettighetene som også er fastslått i EMK. En annen konvensjon er FN konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) av 1966. Som det fremgår av navnet, skal konvensjonen beskytte økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Konvensjonen inneholder imidlertid i liten grad rettighetsbestemmelser.²¹ FN konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (KDK) av 1979 er en annen konvensjon av betydning. KDK skal sikre og fremme likestilling på alle områder i samfunnet. Den gir ikke en rett til opphold i Norge, men kan styrke en kjønns sensitiv argumentasjon i saker om asyl.²²

De fire menneskerettighetskonvensjonene som er nevnt overfor gjelder som norsk lov, jfr. menneskerettsloven av 1999 § 2. Ved motstrid mellom en konvensjonsbestemmelse og en annen norsk lov, så skal bestemmelsen i konvensjonen gå foran, jfr. menneskerettsloven § 3.

Norge er ikke medlem av EU, men EU-retten påvirker likevel Norge gjennom EØS-avtalen og gjennom Schengen- og Dublin samarbeidet. EUs Statusdirektiv²³ som består av regler om flyktningstatus og beskyttelse, er et regelverk i EUs felles europeisk asylsystem (Common European Asylum System).²⁴ Direktivet ble vedtatt i 2004 og revidert i 2011. Direktivet er ikke bindende for Norge, men har likevel hatt betydning for lovens regler.²⁵ Statusdirektivet vil være en relevant kilde til forståelsen av begrepene forfølgelse og sosial gruppe, hvor reglene er å finne i art. 9 og 10.²⁶ Art. 10 styrker også forståelsen av kjønns perspektivet.²⁷

²⁰ Vevstad (2010) s. 45

²¹ Ibid. s. 48

²² Ibid. s. 50

²³ 2011/95/EU

²⁴ Ot.prp.nr. 75 s. 70

²⁵ Øyen (2013) s. 37

²⁶ 2011/95/EU

²⁷ Øyen (2013) s. 425

Flyktningretten består også av «soft law». De er ikke bindende, men har betydning som tolkningsinstrumenter.²⁸ En av de viktigste er anbefalinger fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

UHCHR har gjennom FK art. 35 nr. 1 fått en plikt til å kontrollere medlemsstatenes anvendelse av konvensjonen. Norske myndigheter er forpliktet til å samarbeide med UNHCR.²⁹

I norsk utlendingsrett har UNHCRs anbefalinger om tolkningen av flyktningbegrepet etter FK art. 1A(2) stor betydning.³⁰ Anbefalingene er ikke bindende, men ifølge forarbeidene skal norske myndigheter legge stor vekt på anbefalingene ved tolkningen av flyktningkonvensjonen.³¹ UNHCR utarbeidet en håndbok i 1979 som inneholder viktige anbefalinger om tolkningen av flyktningbegrepet. Håndboken utfylles også av retningslinjer (guidelines) som inneholder mer detaljerte tolkninger av ulike begreper i flyktningdefinisjonen.³² Håndboken ble nyutgitt i 2011.³³ Relevante retningslinjer i forhold til oppgavens tema er særlig retningslinjene om kjønnsrelatert forfølgelse³⁴ og begrepet sosial gruppe.³⁵ Retningslinjene om menneskehandel vil også være relevant.³⁶

1.3 Utlendingsforvaltningen

Utlendingsloven gjennomføres av departementet, Utlendingsnemnda, Utlendingsdirektoratet, politiet og flere.³⁷

Av departementer på utlendingsrettens område er det Justis- og beredskapsdepartementet som har det overordnede ansvar for Norges asyl og innvandringspolitikk og det overordnede ansvar for utlendingsforvaltningen.³⁸ Departementet har en instruksjonsadgang, men adgangen til å instruere er innskrenket.³⁹

²⁸ NOU 2004:20 s. 72

²⁹ Utlendingsloven § 98 første ledd

³⁰ Øyen (2013) s. 42

³¹ Ot.prp.nr. 75 s. 73

³² Øyen (2013) s. 42

³³ UNHCR (2011)

³⁴ Ibid. s. 79-89

³⁵ Ibid. s. 91-95

³⁶ Ibid. s. 133-146

³⁷ Utlendingsloven § 75 andre ledd

³⁸ Øyen (2013) s. 28

³⁹ Utlendingsloven § 76 andre ledd

Utlendingsdirektoratet (UDI) er det sentrale forvaltningsorganet på utlendingsrettens område. UDI bidrar og setter i verk asyl og innvandringspolitikken. UDI behandler flere utlendingssaker som førsteinstans. Dersom en person søker asyl i Norge er det UDI som foretar asylintervjuet og som først behandler søknaden. Videre er UDI faglig overordnet politiet og utenriksstasjoner i utlendingssaker.⁴⁰

Utlendingsnemnda (UNE) er klageinstansen i asyl- og utlendingssaker. UNE kan overprøve saker som er avslått av UDI.⁴¹ UNE er et domstolliknende organ. Det er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet, men departementet kan likevel ikke instruere UNE om avgjørelser i enkeltvedtak, om lovtolkning eller skjønnsutøvelse.⁴² UNE kan kun instrueres gjennom lov og forskrift.⁴³

1.4 Metode

I oppgaven har jeg sett på den del forvaltningspraksis fra utlendingsmyndighetene da det ikke finnes så mye rettspraksis særlig fra Høyesterett, som behandler spørsmålet om kjønnsrelatert forfølgelse kan gi rett til flyktningstatus på grunnlag av medlemskap i en sosial gruppe. Dermed vil bruk av forvaltningspraksis kunne gi et innblikk i hvordan saker om asyl med kjønnsrelaterte anførsler blir behandlet.

Utlendingsdirektoratets vedtak er ikke tilgjengelig for offentligheten og man må sende inn en søknad om å få innsyn i saksdokumentene. Det kan ta opptil 10 uker før man får svar på søknaden.⁴⁴

På grunn av den lange saksbehandlingstiden valgte jeg å se på vedtak som er avgjort av Utlendingsnemnda, da disse er tilgjengelig i deres praksisbase som er å finne på www.une.no. På deres nettside finnes det informasjon om hva praksisbasen inneholder og hva man må være klar over ved bruk av praksisbasen.

Praksisbasen inneholder anonymiserte sammendrag av Utlendingsnemndas avgjørelser fordi deres avgjørelser er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven. Datatilsynets konsesjon for praksisbasen forlanger også at sammendragene skal være anonyme. Årsaken til at sam-

⁴⁰ Øyen (2013) s. 29

⁴¹ Utlendingsloven § 76 første ledd

⁴² Ibid. § 76 andre ledd

⁴³ Øyen (2013) s. 29

⁴⁴ RS 2014-002 pkt. 7

mendragene skal være anonymiserte er fordi man ikke skal kunne identifisere søkeren. For å være helt sikre på at dette ikke skal skje inneholder basen kun sammendrag av vedtaket. Opplysninger om navn, fødselsdato og saksnummer er ikke lagt ut og avgjørelsestidspunktet er bare nevnt med år og måned.⁴⁵

Praksisbasen er ikke et presedensregister, som betyr at avgjørelser som ligger i praksisbasen ikke gir uttrykk for noen presedens. Vedtak som er truffet i stornemnd gir imidlertid uttrykk for presedens. Videre vil avgjørelser som ligger i praksisbasen ikke gi uttrykk for en etablert praksis og det kreves en nærmere undersøkelse av flere fullstendige vedtak for å kunne se hvordan praksisen er. Imidlertid vil sammendragene som legges ut gi offentligheten et innblikk over vurderinger Utlendingsnemnda foretar når de avgjør ulike typer av saker.⁴⁶

Jeg har brukt praksisbasen for å kunne se på forskjellige sammendrag av utlendingsnemndas vedtak. På denne måten vil jeg få et innblikk i hvordan Utlendingsnemnda har vurdert og hva de har vektlagt i sine vurderinger, i forhold til saker som er relevante for oppgaven. Jeg har søkt på vedtak i praksisbasen fra og med 2010. Årsaken til det er at någjeldende utlendingslov trådte i kraft i 2010 og siden fokuset ligger på utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a, herunder utl §§ 29 og 30, må jeg se på vedtak som er truffet etter ikrafttreddelsen av den nye loven. Stikkord jeg har brukt for å finne frem til vedtakene som er brukt i oppgaven er, «tvangsprostitusjon», «menneskehandel», «mishandling», «sosiale normer», «tvangsekteskap», «kjønnsbasert forfølgelse», «sosial gruppe» og «kvinne».

Da det ikke finnes rettspraksis fra Høyesterett som omhandler oppgavens tema og problemstilling, vil også bruk av utenlandske dommer og avgjørelser kunne bidra til å opplyse hvordan saker med kjønnsrelaterte anførsler behandles og hvordan begrepet sosial gruppe tolkes.

⁴⁵ Utlendingsnemnda

⁴⁶ Ibid.

1.5 Avgrensning av oppgaven

I denne oppgaven ligger fokuset på kvinnelige asylsøkere og deres rett til flyktningstatus og asyl. Tema som faller utenfor oppgavens ordlyd er dermed overføringsflyktninger, internfordrevne personer og personer som søker om familie - og arbeidsinnvandring. Jeg vil heller ikke behandle flyktningbegrepet etter utl § 28 første ledd bokstav b. Oppholdstillatelse på humanitært grunnlag vil heller ikke bli behandlet.

1.6 Videre fremstilling

I oppgavens del 2 vil det bli redegjort for vilkårene for flyktningstatus etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a, jf. flyktningkonvensjonen artikkel 1A(2). I del 3 ligger hovedfokuset og der behandles kvinners rett til flyktningstatus på grunn av medlemskap i en spesiell «sosial gruppe». Etterfulgt av en innledning, kommer mer om begrepet kjønnsrelatert forfølgelse i punkt 3.1. I punktene 3.3 – 3.6 kommer en behandling av kjønnsaspektet både ved saksbehandlingen, bevis og risikovurderingen, forfølgelsesbegrepet og ved muligheten til å få beskyttelse. Punkt 3.7 handler om en nærmere redegjørelse av konvensjonsgrunnen «sosial gruppe» og i punkt 3.8 en behandling av kvinner som en sosial gruppe. Videre i punkt 3.9 behandles kravet til årsakssammenheng. I oppgavens punkt 3.10 ser jeg på ulike former for kjønnsrelatert forfølgelse og særlig på utlendingsnemndas vedtak. En avslutning kommer i punkt 4.

2 Rett til flyktningstatus og asyl

2.1 Innledning

En som søker om asyl må først anerkjennes som flyktning for å kunne få rett til asyl i Norge.⁴⁷ Norge har regler om flyktningstatus og asyl i utl § 28. Reglene i utl §§ 29-30 gir utfyllende regler i vurderingen av om utlendingen skal anerkjennes som flyktning etter utl § 28 første ledd bokstav a.

Flyktningkonvensjonen art. 1A(2) fastslår den alminnelige flyktningdefinisjonen. En utlending som har forlatt hjemlandet og som har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av sin rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller politisk oppfatning og som mangler beskyttelse fra hjemlandet, skal anerkjennes som flyktning.

Den definisjonen er inntatt i utl § 28 første ledd bokstav a, da alle medlemsstater er forpliktet til å ha samme definisjon i sin lovgivning.⁴⁸ Når norske utlendingsmyndigheter skal vurdere om utlendingen oppfyller kravene til flyktningstatus, er vi forpliktet til å tolke vår definisjon på samme måte som etter FK art. 1A(2). Flyktningdefinisjonen inneholder fem vilkår som må være oppfylt.

Flyktningkonvensjonen har ingen regler om asyl og en utlending som oppfyller vilkårene for flyktningstatus etter konvensjonen har dermed et vern mot retur til forfølgelse etter FK art. 33 nr. 1. Dette medfører at medlemsstatene har en plikt til å gi vern til flyktninger dersom vilkårene for flyktningstatus er oppfylt. Om utlendingen skal få innvilget asyl er det opptil den enkelte stat å avgjøre.⁴⁹

Norge har imidlertid to definisjoner av flyktning i § 28, som medfører at vi har to rettsgrunnlag for flyktningstatus. Den andre definisjonen fremgår av § 28 første ledd bokstav b, som sier at du kan bli anerkjent som flyktning dersom du «... står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet». Om vilkårene etter § 28 første ledd bokstav a ikke er oppfylt, skal myndighetene vurdere om vilkårene etter bokstav b er oppfylt. Tilføyselsen av bokstav b er ny som førte til at utlendinger som var omfattet av returvernet etter utlendingsloven (1988) § 15 nå får flyktningstatus og rett til asyl og ikke opphold på humanitært grunnlag som gjaldt tidli-

⁴⁷ Utlendingsloven § 28 andre ledd

⁴⁸ Øyen (2013) s. 183

⁴⁹ Ibid. s. 180

gere.⁵⁰ Det er bare Norge som har to definisjoner, som innebærer at vi har et utvidet flyktningbegrep.⁵¹

Dersom en utlending ikke fyller kravene til flyktningstatus etter utl § 28 første ledd, skal myndighetene vurdere om vilkårene for opphold på humanitært grunnlag er oppfylt etter utl § 38.⁵² Unntak fra reglene om flyktningstatus og asyl reguleres av utl §§ 31-34 og § 37.

2.2 Vilkårene for flyktningstatus etter utl § 28 første ledd bokstav a, jf. FK art. 1A(2).

2.2.1 Utenfor hjemlandet

For å få flyktningstatus i Norge er det et vilkår etter utl § 28 første ledd at søkeren befinner seg «... i riket eller på norsk grense ...». Det er altså et krav om at søker har forlatt hjemlandet og i tillegg er i Norge. Det fremgår også av forarbeidene at utl § 28 ikke er «... direkte anvendelig i saker der noen søker asyl fra utlandet».⁵³ Etter FK art. 1A(2) er det derimot et krav om at søkeren befinner seg utenfor det land vedkommende er statsborger.

2.2.2 Velbegrunnet frykt

Det er videre et vilkår at søkeren har en «velbegrunnet frykt». Ordlyden etter FK art. 1A(2) er derimot «... well-founded fear ...». Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) har oversatt denne formuleringen til «velgrunnet frykt» i den norske oversettelsen av UNHCRs håndbok på s. 61.⁵⁴

Vilkåret inneholder et subjektivt og et objektivt element. Det subjektive består av frykt som innebærer at man må frykte forfølgelse, mens det objektive element referer seg til begrepet velbegrunnet.⁵⁵ Samlet sett betyr dette at frykten for forfølgelse må objektivt sett være velbegrunnet. UNHCR understreker at frykten må underbygges av en objektiv situasjon og i vurderingen av om det foreligger en velgrunnet frykt må både det subjektive og det objektive element tas med i vurderingen.⁵⁶

⁵⁰ Vevstad (2010) s. 149

⁵¹ Øyen (2013) s. 275

⁵² Utlendingsloven § 28 syvende ledd

⁵³ NOU 2004:20 s. 391

⁵⁴ UNHCR (2003)

⁵⁵ Øyen (2013) s. 206

⁵⁶ UNHCR (2011) s. 11 pkt. 38

I norsk praksis vil asylsøknaden alene gi uttrykk for frykt og vurderingen av om søkeren har en velbegrunnet frykt, beror på en objektiv vurdering av søkerens personlige forhold og forholdene i søkerens hjemland.⁵⁷

Spørsmålet om søker risikerer forfølgelse ved retur til hjemlandet er kjernen i vurderingen av asylsaker og i utgangspunktet det vanskeligste spørsmålet som skal vurderes.

Fremgangsmåten for hvordan dette spørsmålet skal vurderes er toleddet. Det må først foretas en bevisvurdering som innebærer at sakens fakta skal klargjøres, dvs. hva har skjedd med søkeren før vedkommende kom til Norge. Deretter skal utlendingsmyndighetene foreta en risikovurdering som innebærer at myndighetene må vurdere hva som kan skje med søkeren hvis vedkommende blir returnert til sitt hjemland.⁵⁸ Bevis og risikovurderingen er to forskjellige vurderinger som skal vurderes separat, men disse to vurderingene blandes ofte sammen.⁵⁹

2.2.3 Forfølgelse

Det tredje vilkåret for flyktningstatus er at søkeren må risikere «forfølgelse» i hjemlandet. Sett i lys av vilkåret om velbegrunnet frykt, så innebærer dette at søkeren må ha en velbegrunnet frykt for å bli forfulgt i hjemlandet.

Innholdet i begrepet forfølgelse er uklart og begrepet er verken definert i konvensjonen eller dens forarbeider.⁶⁰

UNHCR fastslår i håndboken pkt. 51 at det ikke finnes en akseptert definisjon av begrepet forfølgelse, men at det ut i fra flyktningkonvensjonen art 33. nr. 1 kan utledes at trusler mot liv og frihet på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe alltid vil være forfølgelse. Tilsvarende vil også alvorlige brudd på grunnleggende menneskerettigheter utgjøre forfølgelse.⁶¹

Av James C. Hathaway, som er en ekspert innenfor internasjonal flyktningrett, blir forfølgelse definert som «... the sustained or systemic violation of basic human rights ...».⁶² Han mener

⁵⁷ Øyen (2013) s. 207

⁵⁸ Ibid. s. 188

⁵⁹ NOU 2004:20 s. 117

⁶⁰ Øyen (2013) s. 219

⁶¹ UNHCR (2011) s. 13

⁶² Hathaway (1991) s. 104-105

altså at forfølgelse innebærer vedvarende eller systematiske brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Det Hathaway påpeker her, har fått støtte av forskjellige domstoler.⁶³

I EUs Statusdirektiv er forfølgelse definert i art. 9 «Acts of persecution».⁶⁴ Det fremgår av art. 9 nr. 1 (a) at forfølgelse utgjør alvorlige brudd på grunnleggende menneskerettigheter, særlig hvis det handler om brudd på de fundamentale menneskerettighetene etter EMK art. 15 nr. 2 som ikke kan fravikes. Det følger videre av art. 9 nr. 1 (b) at forfølgelse også kan utgjøre forskjellige tiltak, herunder brudd på menneskerettigheter som er så alvorlige at det vil påvirke et menneske på tilsvarende måte som nevnt i bokstav a.

De fundamentale menneskerettighetene i EMK art. 15 nr. 2 som ikke kan fravikes er, retten til liv i EMK art. 2, forbudet mot tortur i EMK art. 3, forbudet mot slaveri i EMK art. 4 nr. 1 og EMK art. 7 som handler om at ingen skal straffes uten lov.

Definisjonen av forfølgelse i norsk rett er regulert i utl § 29 første og annet ledd. Definisjonen som loven bygger på tilsvarer EUs statusdirektiv art. 9 nr. 1 og nr. 2.⁶⁵

Utl § 29 første ledd bokstav a og b gir en oversikt over hvilke handlinger som kan anses å utgjøre forfølgelse. Utl § 29 annet ledd bokstav a-f regulerer ulike former som kan anses å utgjøre forfølgelse. Oppstillingen i annet ledd er ifølge forarbeidene ikke uttømmende og de ulike formene må være så alvorlige for søkeren at dem faller inn under § 29 første ledd.⁶⁶

Utl § 29 annet ledd bokstav f slår fast at forfølgelse kan være handlinger som er rettet særskilt mot kjønn eller barn. Presiseringen i bokstav f er viktig da det setter fokus på at handlinger spesielt kan rette seg mot kjønn, særlig kvinner. Forarbeidene viser til at overgrep i form av kjønnslemlestelse og seksuelle overgrep vil kunne være handlinger som særskilt er rettet mot kjønn og at kjønnslemlestelse også er et overgrep som kan være spesielt rettet mot barn.⁶⁷ I gjennomgangen av Utlendingsnemndas vedtak i punkt 3.10 ser man flere tilfeller hvor kjønnslemlestelse er rettet mot barn og særlig da mot unge jenter.

Departementet var enig med lovutvalget om å lovfeste forfølgelsesbegrepet i loven, herunder å knytte begrepet opp mot menneskerettighetene. Det ble påpekt at «Utviklingen på mennes-

⁶³ Øyen (2013) s. 220

⁶⁴ 2011/95/EU

⁶⁵ Ot.prp. nr. 75 s. 415

⁶⁶ Ibid. s. 416

⁶⁷ Ibid.

kerettighetsområde vil på denne måten ha betydning for forståelsen av forfølgelsesbegrepet, og derved sikre et dynamisk menneskerettsperspektiv ved vurderingen.»⁶⁸

Som man ser av tolkningen av forfølgelsesbegrepet etter internasjonal og norsk rett så knyttes forfølgelsesbegrepet opp mot menneskerettighetene. Forfølgelsesbegrepet må forstås i lys av menneskerettigheter.⁶⁹

Hvem som er forfølgeren vil også ha betydning i vurderingen av anerkjennelse som flyktning og retten til asyl. Utl § 29 tredje ledd slår fast at forfølgeren både kan være staten, organisasjoner, grupperinger og ikke-statlige aktører. Ikke-statlige aktører innebærer da privatpersoner. Ved å lovfeste hvem som kan stå bak forfølgelsen vil gjøre det mer klart at privatpersoner også kan være forfølgere.⁷⁰ Når staten ikke står bak forfølgelsen, må utlendingsmyndighetene vurdere om utlendingen kan få hjemlandets beskyttelse. I vurderingen av dette blir spørsmålet om hjemlandets myndigheter har evne og vilje til å beskytte vedkommende.

2.2.4 Konvensjonsgrunn

Det fjerde vilkåret for flyktningstatus etter § 28 første ledd bokstav a, er at søkeren må bli forfulgt på grunn av «... etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning ...». Dette kalles for konvensjonsgrunner eller forfølgelsesgrunner og vedkommende må altså bli forfulgt på grunn av en eller flere av disse.

En nærmere definisjon av de forskjellige konvensjonsgrunnene finnes ikke i konvensjonen.

I norsk rett har man derimot i utl § 30 første ledd bokstav a - d definisjoner av de forskjellige konvensjonsgrunnene som er opplistet i utl § 28 første ledd bokstav a og FK art. 1A(2). Det kan bemerkes at etter FK art. 1A(2) er begrepet rase brukt i stedet for begrepene etnisitet, avstamning og hudfarge. Utl § 30 er ny da verken utlendingsloven av 1988 eller utlendingsforskriften av 1990 har en slik bestemmelse. Definisjonene som er angitt er ikke uttømmende og skal ikke føre til en innskrenkende tolkning eller være til hinder for å utvikle praksis.⁷¹ Bestemmelsen tilsvarer art. 10 i EUs statusdirektiv.⁷²

⁶⁸ Innst.O.nr. 42 (2007-2008) pkt. 4.1.2

⁶⁹ Vevstad (2010) s. 178

⁷⁰ Ot.prp.nr 75 s. 85

⁷¹ Ibid. s. 79

⁷² Ibid.

Det følger videre av utl § 30 annet ledd at det er «... uten betydning om søkeren har de kjennetegn eller den oppfatning som fører til forfølgelsen, jf. § 28 første ledd bokstav a, såfremt forfølgeren mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen.» Det er altså det forfølgeren tror som er det viktige. Hvis en ektemann mishandler sin kone fordi han tror at hun har vært utro, så har det ingen betydning om kona faktisk har vært utro eller ikke. Det er nok at ektemannen tror det og at det er årsaken til forfølgelsen.

Utl § 30 annet ledd gjelder for alle konvensjonsgrunnene og ikke bare for konvensjonsgrunnen «politisk oppfatning» som først ble foreslått.⁷³

Jeg går ikke inn på alle de forskjellige konvensjonsgrunnene som er opplistet i § 28 første ledd bokstav a. Det er særlig konvensjonsgrunnen «medlemskap i en spesiell sosial gruppe» som det vil bli redegjort for senere i oppgaven, da det er denne som ofte vurderes i saker med anførsler om kjønnsrelatert forfølgelse.

2.2.5 Årsakssammenheng

For å bli anerkjent som flyktning er det også et krav etter § 28 første ledd bokstav a om at det foreligger årsakssammenheng mellom forfølgelsen og en av konvensjonsgrunnene. Dette ser man av bestemmelsens ordlyd som sier at søkeren må risikerer forfølgelse «... på grunn av ...» en eller flere konvensjonsgrunner.

Nærmere om hva som ligger i kravet til årsakssammenheng er verken regulert i loven eller i konvensjonen. Ved tolkningen av hva som ligger i kravet til årsakssammenheng blir det påpekt i forarbeidene at «... dette er tolkningsspørsmål som må løses i praksis med utgangspunkt i anbefalinger fra UNHCR og praksisutviklingen internasjonalt, herunder særlig praksisutviklingen med grunnlag i EU-direktivet».⁷⁴

UNCHR påpeker bl.a. i sine anbefalinger at konvensjonsgrunnen må være en medvirkende årsak til at vedkommende blir forfulgt, men trenger likevel ikke være den eneste eller dominerende årsak.⁷⁵

Kravet til årsakssammenheng kan anses oppfylt på to måter. Dersom det er andre enn myndighetene som står bak forfølgelsen, typisk privatpersoner, må forfølgelsen skyldes en av konvensjonsgrunnene for at kravet skal anses oppfylt. Hvis forfølgelsen ikke skyldes en kon-

⁷³ Innst.O.nr. 42 (2007-2008) pkt. 4.2.

⁷⁴ Ot.prp. nr 75 s. 80

⁷⁵ UNHCR (2011) s. 83 pkt. 20

vensjonsgrunn, men statens manglende beskyttelse skyldes søkerens tilhørighet til en av konvensjonsgrunnene, vil kravet til årsakssammenheng også i dette tilfellet være oppfylt.⁷⁶

2.2.6 Manglende beskyttelse i hjemlandet

Det femte vilkåret som må være oppfylt for at man skal få anerkjent flyktningstatus etter utl § 28 første ledd bokstav a er at søkeren «... er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse ...».

Det fremgår av UNHCR Håndboken pkt. 100 på s. 20, at en person som kan få beskyttelse i det land hvor vedkommende er statsborger, vil ikke anses som en flyktning og har dermed ikke behov for internasjonal beskyttelse.⁷⁷ Med andre ord så betyr dette at det er først når man ikke kan få beskyttelse fra sitt hjemland man har rett til internasjonal beskyttelse.

Internasjonal beskyttelse blir sett på som en erstatning hvor søkeren kan få beskyttelse i et annet land når hjemlandet ikke oppfyller sin plikt til å beskytte sine borgere.⁷⁸ Det fremgår også av lovens forarbeider at internasjonal beskyttelse er en subsidiær beskyttelse når beskyttelse fra hjemlandet ikke er mulig.⁷⁹

⁷⁶ Ibid. s. 84 pkt. 21

⁷⁷ UNHCR (2011)

⁷⁸ Øyen (2013) s. 251

⁷⁹ Ot.prp. nr. 75 s. 98

3 Kvinneres rett til flyktningstatus på grunn av medlemskap i en spesiell «sosial gruppe»

3.1 Innledning

Det er ulike former for overgrep som særlig kvinner og unge jenter er mer utsatt for enn menn. Det kan være seksuelle overgrep, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og konsekvenser ved å nekte tvangsekteskap, mishandling i ekteskapet og menneskehandel i form av tvangsprostitusjon. Det kan også være at kvinner blir diskriminert av hjemlandets myndigheter eller andre, fordi de er kvinner.⁸⁰ Disse forskjellige formene for overgrep blir ofte beskrevet med et begrep som omtales som kjønnsrelatert forfølgelse, som betyr at forfølgelsen har sammenheng med ditt kjønn.⁸¹

Hvilket kjønn en person har kan altså ha betydning for hvordan og hvorfor man blir forfulgt. Dette kan også omfatte mannlige asylsøkere, men hovedfokuset i oppgaven ligger på kvinnelige asylsøkere.

Ved anførsler om kjønnsrelatert forfølgelse er det konvensjonsgrunnen «medlemskap i en spesiell sosial gruppe» som er den mest relevante konvensjonsgrunnen. Mer om den kommer i punkt 3.7 og 3.8.

3.2 Begrepet kjønnsrelatert forfølgelse

Det er flere begrep som er brukt i flyktningretten for å beskrive forfølgelse av kvinner og et av disse begrepene er kjønnsrelatert forfølgelse, som innebærer at forfølgelsen har sammenheng med ditt kjønn. Både kvinner og menn kan utsettes for kjønnsrelatert forfølgelse, men i realiteten er den vanligste bruken av dette begrepet rettet mot forfølgelse som spesielt rammer kvinner. Begrepet omfatter også to andre begrep, kjønsspesifikk og kjønnsbasert forfølgelse.⁸² Det er viktig å være klar over at begrepene kun er ment som hjelpebegreper for å beskrive at kjønn kan ha betydning for hvorfor man blir forfulgt.⁸³

Når man taler om kjønsspesifikk forfølgelse har forfølgelsen sammenheng med kvinnens biologiske kjønn. Kjønnslemlestelse er f.eks. et overgrep som har sammenheng med kvinnens

⁸⁰ Ibid. s. 88

⁸¹ Øyen (2013) s. 256

⁸² Ibid.

⁸³ Holth (2004) s. 33

biologiske kjønn. Ved kjønnsbasert forfølgelse har forfølgelsen sammenheng kvinnens sosiale kjønn, f.eks. hun blir forfulgt fordi hun bryter med samfunnets normer om hvordan en kvinne skal kle seg.⁸⁴

3.3 Kjønnsspektet ved saksbehandlingen

Justis- og beredskapsdepartementets retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse presiserer at det må sikres en kjønns sensitiv tilnærming gjennom hele saksbehandlingen.⁸⁵

Anførsler om kjønnsrelatert forfølgelse kan gi rett til flyktningstatus med rett til asyl og dette skal enhver søker informeres om før asylintervjuet.⁸⁶

Kvinner skal intervjues alene og dette gjelder også dersom hun søker om beskyttelse sammen med sin ektemann eller andre familiemedlemmer. Årsaken til det skyldes at det skal legges fokus på kvinnens asylgrunnlag slik at hennes historie blir best mulig opplyst. Ved å intervju kvinner alene, vil det også gjøre det lettere for dem å fortelle om forhold som er av sensitiv karakter.⁸⁷ Det kan være hun f.eks. har blitt utsatt for seksuelle overgrep som hun ikke vil fortelle om dersom ektemannen er tilstede. I andre tilfeller kan det være at hun blir mishandlet i ekteskapet eller av familiemedlemmer og da vil hun trygt kunne fortelle om dette dersom hun blir intervjuet alene.

Utlendingsforskriften har en bestemmelse om asylintervju i § 17-2. Det fremgår av andre ledd at intervjuet skal tilrettelegges slik at saken blir så godt opplyst som mulig og at kvinner skal bli spurt om de foretrekker at personen som skal holde asylintervjuet og om tolken skal være kvinne.

3.4 Kjønnsspektet ved bevisvurderingen og risikovurderingen

Bevisvurderingen handler om å finne ut av hva som har skjedd med søkeren i hjemlandet. Vurderingen av om søker fremstår som troverdig er en krevende vurdering. Når man skal vurdere om søker fremstår som troverdig kan kjønnspektet få en betydning. Det kan være flere forhold som kan påvirke søkerens asylforklaring noe som kan medføre at forklaringen blir ufullstendig, vag, lite detaljert.⁸⁸ Det kan også forekomme at viktige opplysninger kommer på

⁸⁴ G-08/2012 pkt. 1

⁸⁵ Ibid. pkt. 2.1

⁸⁶ Ibid. pkt. 2.1

⁸⁷ Øyen (2013) s. 257

⁸⁸ Ibid. s. 258

senere tidspunkt f.eks. etter et avslag eller etter et nytt intervju. En kvinne som har blitt utsatt for seksuelle overgrep av f.eks. hjemlandets myndigheter, vil kunne oppleve det som svært vanskelig å forklare seg fullstendig overfor andre myndigheter når de tidligere har blitt misbrukt av myndighetspersoner. Psykiske lidelser, uklar hukommelse, kulturelle forhold, skam og frykt er også andre faktorer som kan påvirke asylforklaringen.⁸⁹ Slike forhold bør det tas hensyn til når myndighetene skal vurdere søkerens troverdighet.

Risikovurderingen er en fremtidsrettet vurdering som handler om å finne ut av hva som kan skje med søker dersom hun blir sendt tilbake til hjemlandet. Her vil kjønnsaspektet være viktig. Det må derfor foretas en kjønnssensitiv vurdering når myndighetene skal vurdere risikoen for forfølgelse.⁹⁰ Når det skal vurderes om det er en reell fare for forfølgelse ved retur, så er det viktig å være klar over at kvinner i noen situasjoner ofte er mer utsatt for overgrep enn menn. Dette gjelder spesielt i områder hvor det er konflikter, hvor da kvinner og unge jenter er særlig utsatt for seksuelle overgrep.⁹¹

3.5 Kjønnaspektet ved forfølgelsesbegrepet

Kjønn kan ha betydning for hvordan og hvorfor en person blir forfulgt. I utl § 29 annet ledd bokstav f blir det fastslått at forfølgelse kan være «handling som er rettet særskilt mot kjønn...» og ifølge forarbeidene vil denne formuleringen «... omfatte krenkelser som ikke bare, men særlig, rammer ett kjønn».⁹² Her siktes det til overgrep som særlig kvinner kan bli utsatt for.

Når det gjelder forskjellige overgrepssituasjoner som vil være aktuelle særlig i tilknytning til kvinner, blir det vist til overgrep i form av tvangsekteskap, vold i hjemmet og kjønnslemlestelse. Disse overgrepene vil kunne utgjøre forfølgelse i henhold til flyktningkonvensjonen.⁹³ Tidligere ble slike overgrep som regel ikke ansett som forfølgelse i henhold til flyktningkonvensjonen.⁹⁴ En tolkning av forfølgelsesbegrepet skal i dag være kjønnsnøytral.⁹⁵

⁸⁹ Ibid. s. 197-198

⁹⁰ Ibid. s. 217

⁹¹ Ibid. s. 258

⁹² Ot.prp. nr. 75 s. 84

⁹³ Ibid. s. 90

⁹⁴ Holth (2004) s. 30

⁹⁵ Ibid. s. 31

3.6 Muligheten til å få beskyttelse

Hvilket kjønn en person har kan også få betydning for muligheten til å få tilstrekkelig beskyttelse fra hjemlandets myndigheter. Ved kjønnsrelatert forfølgelse er det i utgangspunktet privatpersoner som står bak forfølgelsen, f.eks. en ektemann som mishandler sin kone. Det må da foretas en vurdering om hun vil få beskyttelse fra myndighetene i hjemlandet.

Som det påpekes av UNHCR så vil alvorlige handlinger som begås av andre enn myndighetene kunne anses som forfølgelse, dersom myndighetene tolerer dette eller er ute av stand til å gi effektiv beskyttelse.⁹⁶

I noen samfunn blir ikke kvinner likestilt med menn og det kan være vanskelig for dem å oppsøke myndigheter. Det kan f.eks. være at kvinner blir diskriminert av myndighetene slik at det blir vanskelig for dem å få den hjelpen de trenger.

Hvilket kjønn en person har, kan altså være årsaken til at vedkommende ikke får beskyttelse. Dette har blitt lagt til grunn i Islam and Shah (1999)⁹⁷ og i Khawar (20002)⁹⁸. Nærmere om sakene vil bli redegjort for senere i oppgaven.

3.7 Medlemskap i en spesiell sosial gruppe

Etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a, jf. FK art 1 A (2), blir en utlending anerkjent som flyktning dersom vedkommende har «... en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av ... medlemskap i en spesiell sosial gruppe ...». Forfølgelse på grunn av tilhørighet til en sosial gruppe kan altså gi rett til flyktningstatus.

Det som er vanskelig er å fastslå hva det innebærer å tilhøre en sosial gruppe. Hva ligger egentlig i begrepet «sosial gruppe»?

Som det fremgår av forarbeidene: «Det er særlig i forhold til forfølgelsesgrunnen «medlemskap i en spesiell sosial gruppe», at det har hersket ulike synspunkter omkring tolkningen i norsk rett».⁹⁹

⁹⁶ UNHCR (2011) s. 15 pkt. 65

⁹⁷ Session 1998-1999

⁹⁸ [2002] HCA 14

⁹⁹ Ot.prp.nr. 75 s. 74

Det finnes ingen definisjon av «sosial gruppe» i flyktningkonvensjonen, og av alle konvensjonsgrunner som er nevnt i FK art 1A (2) er det denne som har minst klarhet.¹⁰⁰

The travaux préparatoires (forarbeidene) gir liten forklaring på hvorfor begrepet ble tatt med. Begrepet kom inn i konvensjonen på bakgrunn av et forslag fra den svenske delegaten Petren på konferansen i 1951, som mente at tilfeller av sosiale grupper eksisterte og at det eksplisitt burde nevnes i konvensjonen. Han mente erfaringen hadde vist at noen flyktninger ble forfulgt på grunn av deres tilhørighet til en spesiell sosial gruppe.¹⁰¹

I statspraksis har det vært en del tolkninger om hva som utgjør en «sosial gruppe» i henhold til flyktningkonvensjonen og det er særlig to teorier som har vært dominerende.¹⁰²

«Protected characteristics» teorien som oppstod i USA og Canada, innebærer at gruppens medlemmer må ha uforanderlige eller fundamentale fellestrekk.¹⁰³ I henhold til teorien må det undersøkes om gruppen enten kan defineres på bakgrunn av en uforanderlig egenskap. En uforanderlig egenskap kan være medfødt og et eksempel på en medfødt egenskap er kjønn. Eller om gruppen kan defineres på bakgrunn av en forbigående eller frivillig status som er uforanderlig på grunn av sin historiske varighet eller for det tredje om gruppen har kjennetegn som er så grunnleggende for menneskeverdet at det ikke kan forventes at man må gi avkall på den.¹⁰⁴ Eksempel på sistnevnte er at det kan ikke forventes at en person skal gi avkall på sin seksuelle legning. I forhold til «protected characteristics» teorien så har forskjellige domstoler og forvaltningsorganer konkludert med at kvinner kan anses å utgjøre en sosial gruppe i henhold til FK art. 1A(2).¹⁰⁵

Tolkningslæren som er brukt i henhold til denne teorien kalles for, ejusdem generis, som betyr av samme slag. Det går ut på at, når en tekst består av flere forskjellige begreper, både generelle og spesifikke, bør man tolke det generelle begrepet slik at innholdet blir av samme slag som de mer spesifikke begrepene. Begrepet sosial gruppe som er et svært uklart begrep, skal dermed tolkes i lys av de andre konvensjonsgrunnene som er opplistet i bestemmelsen, da disse begrepene er mer spesifikke.¹⁰⁶

¹⁰⁰ UNHCR (2011) s. 92 pkt. 1

¹⁰¹ Goodwin-Gill (2007) s. 74

¹⁰² UNHCR (2011) s. 92 pkt. 5

¹⁰³ Øyen (2013) s. 241

¹⁰⁴ UNHCR (2011) s. 92-93 pkt. 6

¹⁰⁵ UNHCR (2011) s. 92 pkt. 6

¹⁰⁶ Einarsen (2000) s. 362 og NOU 2004:20 s. 107-108

Det er særlig James C. Hathaway det vises til i forbindelse med denne tolkningslæren og han har gjennom en analyse av begrepet sosial gruppe sett i lys av de andre konvensjonsgrunnene, definert kjønn, seksuell legning, familie, klasse/kaste og frivillige foreninger som subkategorier av begrepet sosial gruppe.¹⁰⁷

Den andre teorien oppstod i Australia og kalles for «social perception» teorien.¹⁰⁸ Tolkningen i forhold til denne teorien tar utgangspunkt i en alminnelig forståelse av ordlyden.¹⁰⁹ Teorien går ut på at det må undersøkes om gruppens medlemmer deler felles kjennetegn som gjør dem gjenkjennelige eller skiller dem ut fra resten av samfunnet.¹¹⁰ Dette betyr at gruppens medlemmer må ha felles kjennetegn og skille seg ut i samfunnet for øvrig. Også i forhold i denne teorien har kvinner blitt ansett å kunne tilhøre en sosial gruppe, avhengig av omstendighetene i samfunnet som kvinnene befinner seg i.¹¹¹

UNHCR har valgt å definere en sosial gruppe på bakgrunn av begge teoriene. Sosial gruppe blir definert av UNHCR som «... a group of persons who share a common characteristic other than their risk of being persecuted, or who are perceived as a group by society. The characteristic will often be one which is innate, unchangeable, or which is otherwise fundamental to identity, conscience or the exercise of one`s human rights».¹¹² Det kreves altså at et av kriteriene er oppfylt. Enten må man bli oppfattet som en gruppe av samfunnet eller ha uforanderlige eller fundamentale fellestrekk.

Av EUs statusdirektiv (2011) er det derimot ikke nok at bare ett av kriteriene er oppfylt. Det fremgår av art. 10 nr. 1 bokstav d at begge kriterier skal være oppfylt.¹¹³ På den annen side så vil ikke dette alltid tolkes så strengt, jf. begrepet «in particular».¹¹⁴ Statusdirektivet inneholder den samme definisjonen av sosial gruppe som først ble definert i statusdirektivet fra 2004.¹¹⁵

¹⁰⁷ NOU 2004:20 s. 108

¹⁰⁸ Øyen (2013) s. 240

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ UNHCR (2011) s. 93 pkt. 7

¹¹¹ Ibid.

¹¹² UNHCR (2011) s. 93 pkt. 11

¹¹³ 2011/95/EU

¹¹⁴ Ot.prp. nr. 75 s. 76

¹¹⁵ 2004/83/EC art. 10 nr. 1 bokstav d

Utlendingsloven av 1988 hadde ingen definisjon av begrepet sosial gruppe. Dagens utlendingslov har nå i utl § 30 første ledd bokstav c en definisjon av sosial gruppe og bestemmelsen lyder som følgende;

§ 30. Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 28 første ledd bokstav a

«Ved anvendelsen av § 28 første ledd bokstav a skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen: ...

c) En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn ut over faren for å bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi dem. Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe.»

Man ser også av den norske definisjonen at begge kriterier skal være oppfylt. Gruppens medlemmer må ha et felleskjennetegn og de må oppfattes som en gruppe av samfunnet.

Det blir imidlertid påpekt i forarbeidene til loven at det ikke alltid kreves at begge kriterier er oppfylt og at det må foretas en totalvurdering.¹¹⁶ Lovens definisjon tilsvarer definisjonen som fremgår av statusdirektivet.¹¹⁷

Det er satt opp noen utgangspunkter for definisjonen av sosial gruppe etter norsk og internasjonal praksis. Utgangspunktene gjelder i forhold til «social perception» teorien, «protected characteristics» teorien og i forhold til definisjonen i utlendingsloven.¹¹⁸ Utgangspunktene er bl.a. presisert i UNHCRs retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse. Der blir det understreket at størrelsen på gruppen skal ikke ha noen betydning. Det er videre ingen krav om at den sosiale gruppen er sammenhengende eller et krav om medlemskap. Det er videre ikke et krav om at alle i gruppen risikerer forfølgelse. Det blir også påpekt at det skal være mulig å identifisere gruppen uavhengig av forfølgelsen, men at diskriminering eller forfølgelsen kan være en relevant faktor til å synliggjøre den sosiale gruppen.¹¹⁹

¹¹⁶ Ot.prp. nr. 75 s. 80

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Øyen (2013) s. 245

¹¹⁹ UNHCR (2011) s. 85-86 pkt. 31

3.8 Kvinner som sosial gruppe

Spørsmålet om når det kan legges til grunn at en kvinnelig asylsøker risikerer forfølgelse på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe er ifølge forarbeidene til loven det spørsmålet som har vært drøftet mest i teori og praksis.¹²⁰

I norsk rett kan kjønnsrelatert forfølgelse gi rett til flyktningstatus på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Dette har blitt understreket både i lovens forarbeidere og av justisdepartementets retningslinjer.

I justisdepartementets retningslinjer for nye asylkriterier pkt. 5, ble det konstatert at «forfølgelse på grunn av kjønn ... som et prinsipielt asylrettslig utgangspunkt skal trekkes inn under konvensjonens flyktningbegrep, med den følge at asyl innvilges i disse tilfellene».¹²¹

Forarbeidene til loven fremhever også «at det er anerkjent i norsk praksis at ... forfølgelse på grunn av kjønn, skal anses dekket av denne konvensjonsgrunnen».¹²²

Komiteens flertall fremhever at «kjønnsrelatert forfølgelse gir grunnlag for anerkjennelse som flyktning etter flyktningkonvensjonen».¹²³ Det påpekes også at «Det er ... vanlig å hevde at kvinner kan ses på som en 'sosial gruppe' ...».¹²⁴

Kvinner som blir forfulgt på grunn av kjønnsrelaterte forhold har i norsk rett blitt ansett å være omfattet av konvensjonsgrunnen sosial gruppe.¹²⁵

Det som imidlertid er litt uklart er hvordan den sosiale gruppe skal defineres. Kan det legges en vid forståelse til grunn slik at f.eks. alle kvinner generelt eller alle kvinner i bestemt land skal anses å tilhøre en sosial gruppe, eller skal gruppen defineres mer snevert slik at det gjelder kvinner som er sårbare og utsatte i et land.¹²⁶

Av Justisdepartementets retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse punkt. 3.3.2, blir det fastslått at det er mulig å definere alle kvinner i et land som en sosial gruppe. Det blir imidlertid påpekt at dersom man definerer den sosiale gruppen slik at alle kvinner i et bestemt land kan

¹²⁰ Ot.prp.nr. 75 s. 88-89

¹²¹ 95/10369 F EBE/tjo

¹²² Ot.prp. nr. 75 s. 80

¹²³ Innst.O.nr 42 (2007-2008) pkt. 4.2

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ NOU 2004:20 s. 110

¹²⁶ Øyen (2013) s. 259

anses å være omfattet av en sosial gruppe, vil derimot spørsmålet om det foreligger årsakssammenheng kunne skape vanskeligheter.¹²⁷

UNHCR understreker i sine retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse at kvinner kan utgjøre en sosial undergruppe på grunn av deres uforanderlige og medfødte egenskaper, og at deres uforanderlige og medfødte egenskaper vil føre til at dem blir identifisert som en gruppe i samfunnet.¹²⁸ Videre blir det påpekt at gruppens størrelse noen ganger har vært et grunnlag for ikke å anerkjenne kvinner generelt som en sosial gruppe. Et slikt standpunkt kan ikke legges til grunn da ingen av de andre konvensjonsgrunnene stiller noen krav til gruppens størrelse.¹²⁹ Det ser ut til at UNHCR legger til grunn at den sosiale gruppe kan defineres på grunnlag av kjønn og at kvinner generelt kan utgjøre en sosial gruppe. Kjønn er som tidligere nevnt en uforanderlig og medfødt egenskap.

I statusdirektivet art. 10 nr. 1 bokstav d er det slått fast at «Gender related aspects, including gender identity, shall be given due consideration for the purposes of determining membership of a particular social group or identifying a characteristic of such a group; ...».¹³⁰ Dette innebærer at når man skal definerer en sosial gruppe, skal det legges betydelig vekt på kjønnsrelaterte aspekter, herunder kjønnsidentitet. Det blir ikke presisert om man kan definere en sosial gruppe på grunnlag av kjønn, slik som UNHCR har presisert, jfr. forrige avsnitt.

Når det gjelder vurderingen av kvinner som sosial gruppe er Fatin saken (1993)¹³¹ en relevant rettsavgjørelse.¹³² Saken gjaldt en kvinne fra Iran som søkte asyl i USA etter at hun hadde studert der i seks år. Grunnlaget for asylsøknaden var begrunnet med at dersom hun ble returnert tilbake til Iran ville hun bli tvunget til å følge islamsk syn på kvinners rolle i samfunnet, hvor det blant annet er et offentlig krav om å bruke slør. Hun anførte også at ytringsfriheten og retten til likestilling ville bli krenket på grunn av landets kvinnediskriminerende holdninger. Asylsøknaden ble avslått.¹³³

Kvinnen anket saken inn til Court of Appeals som er den føderale ankesdomstolen i USA. For at en asylsøker skal få innvilget asyl på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe, la retten til grunn at det stilles tre krav. Det første kravet gikk ut på at gruppen må kunne identi-

¹²⁷ G-08/2012

¹²⁸ UNHCR (2011) s. 85 pkt. 30

¹²⁹ Ibid. pkt. 31

¹³⁰ 2011/95/EU

¹³¹ 12 F.3d 1233

¹³² NOU 2004: 20 s. 120

¹³³ Einarsen (2000) s. 377

fiseres. Det andre kravet gikk ut på at søkeren må vise at hun tilhører gruppen. Det tredje kravet som måtte være oppfylt var at søkeren må vise at hun vil bli utsatt for forfølgelse eller har en velgrunnet frykt for forfølgelse på grunn av tilhørigheten til gruppen. Ut ifra det, vurderte retten tre aktuelle definisjoner av sosial gruppe som kvinnen kunne tilhøre. Den første gruppen gjaldt «alle kvinner i Iran», den andre gruppen omfattet «iranske kvinner som ikke ønsker å tilpasse seg myndighetenes kjønns spesifikke lover og sosiale normer, men som i en presset situasjon likevel bøyer seg» og den tredje aktuelle gruppen omfattet «iranske kvinner som finner de kjønns spesifikke lovene så provoserende at de ikke akter å følge dem».¹³⁴

Retten kom frem til at kvinnen tilhørte den andre undergruppen, siden hun ikke ville nekte å følge normene hvis det var helt umulig. Retten la til grunn at det å tvinge noen til å opptre i strid med dypt følte meninger, kan anses å utgjøre forfølgelse. Imidlertid fant retten etter en vurdering av kvinnens situasjon, at tilpasningen som kvinnen måtte rette seg etter, ikke kunne karakteriseres som forfølgelse.¹³⁵

Det man kan se ut ifra saken er at retten vurderte tre mulige definisjoner av sosial gruppe. Den ene mulige definisjonen som retten vurderte innebar at alle kvinner fra Iran kunne anses å tilhøre en sosial gruppe. Dette er en vid forståelse av begrepet og selv om kvinnen ikke tilhørte den gruppen så viser det at det er mulig at kvinner fra enkelte land i visse tilfeller kan anses å utgjøre en sosial gruppe.

En annen sentral rettsavgjørelse som handler om vurderingen av kvinner som sosial gruppe og anførsler om vold i hjemmet er Islam and Shah saken fra 1999.¹³⁶

I House of Lords, påpekte dommer Lord Steyn på side 1-3, at saken reiste viktige spørsmål rundt tolkningen av FK art. 1A (2) og særlig om betydningen av innholdet i konvensjonsgrunnen sosial gruppe. Saken handlet om to kvinner fra Pakistan som ble utsatt for mishandling i ekteskapet, de ble tvunget av sine ektefeller til å forlate sine hjem og begge ble anklaget for utroskap. De søkte asyl i England. Kvinnene hevdet at dem ikke ville få hjemlandets beskyttelse dersom dem ble returnert til Pakistan og at de hadde en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Det prinsipielle spørsmålet i saken var om kvinnene kunne anses å tilhøre en sosial gruppe. Det måtte avgjøres etter en konkret vurdering av sakens fakta. På side 9 i dommen ser man at retten vurderte tre ulike definisjoner av sosial gruppe som kvinnene kunne anses å tilhøre. Det første alternativet gikk ut på tre forhold, som var kvinnes kjønn, mistanken om utroskap og kvinnes ubeskyttede status i Pakistan. Det andre alternativet gikk ut på kvinner som ikke ville leve i tråd med samfunnets

¹³⁴ Einarsen (2000) s. 378

¹³⁵ NOU 2004:20 s. 121

¹³⁶ Session 1998-1999

normer og det tredje alternativet var at alle kvinner i Pakistan kunne anses å utgjøre en sosial gruppe. Videre på side 9 i dommen blir det lagt til grunn at kvinner i Pakistan blir diskriminert og at de som en gruppe ikke får beskyttelse av myndighetene da staten tolerer slik diskriminering.

Rettens flertall kom frem til at kvinnene tilhørte det siste alternativet, da retten fant at alle kvinner i Pakistan anses å utgjøre en sosial gruppe.¹³⁷ Begrunnelsen på hvorfor retten kom frem til at kvinner i Pakistan ble ansett som en sosial gruppe, var begrunnet både ut i fra momenter fra «protected characteristics» og «social perception» teoriene.¹³⁸

I saken legger retten til grunn en vid forståelse av begrepet sosial gruppe da alle kvinner i Pakistan kan anses å utgjøre en sosial gruppe. Saken illustrerer at det nå er mulig å få innvilget asyl i saker der kvinner opplever mishandling i hjemmet og at kjønn kan være årsaken til den manglende beskyttelse fra myndighetene.

Kasinga saken fra 1996 er en annen sentral avgjørelse.¹³⁹ Saken gjaldt en kvinne på 19 år fra Togo som søkte asyl i USA fordi hun fryktet kjønnslemlestelse. Hun ble tvunget av sin tante inn i et ekteskap med en 45 år gammel mann som hadde tre koner fra før. Søkeren forklarte at tanten og mannen ville tvinge henne til å bli omskåret før fullbyrdelsen av ekteskapet.¹⁴⁰

Board of Immigration Appeals konkluderte med at kjønnslemlestelse kan være forfølgelse. Det var videre enighet om at den aktuelle konvensjonsgrunnen i dette tilfelle måtte være medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Det ble lagt til grunn at kvinnen tilhørte den spesielle sosiale gruppen, unge kvinner fra Tchamba-Kunsuntu stammen som ikke har blitt utsatt for kjønnslemlestelse, som praktiseres i den stammen og som motsetter seg den praksisen. Det ble vist til Acosta saken hvor den sosiale gruppen defineres ved at gruppens medlemmer må ha felles egenskaper som medlemmene enten ikke kan endre på eller som er så grunnleggende for deres identitet at de ikke bør endres på. I forbindelse med Kasinga saken ble det fastslått at egenskapene ved å være en «ung kvinne» og «medlem av Tchamba-Kunsuntu stammen» er egenskaper som ikke kan endres. Det ble videre uttalt at det å ha intakte kjønnsorganer er så grunnleggende for en ung kvinnes identitet at det ikke bør kreves at hun skal forandre på det.¹⁴¹ Det forelå videre årsakssammenheng mellom frykten for forfølgelsen og kvinnens til-

¹³⁷ Holth (2004) s. 125

¹³⁸ NOU 2004:20 s. 121

¹³⁹ 3278

¹⁴⁰ Ibid. s. 358

¹⁴¹ Ibid. s. 365-366

hørighet til den sosiale gruppen.¹⁴² Det ble konkludert med at kvinnen hadde en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Kvinnen ble innvilget asyl.¹⁴³

I saken ser man at retten definerte den sosiale gruppe ut i fra momenter fra protected characteristics teorien ved at kvinnen hadde uforanderlige egenskaper som ikke kunne endres på og at egenskapene var så grunnleggende for hennes identitet slik at det ikke kan forventes at hun skal forandre på de. Det ser også ut til at retten la til grunn en mer snevrere forståelse av den sosiale gruppe ved at kvinner fra den aktuelle stammen som ikke var kjønnslemlestet kunne anses å utgjøre en sosial gruppe.

I Sverige sin utlendingslov er bestemmelsen om flyktningstatus regulert i lovens 4 kapittel § 1 første ledd. Bestemmelsen lyder slik:

”Med flyktning avses i denna lag en utlänning som

- befinner sig utanför det land som utlänningen är medborgare i, därför att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och
- inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig av detta lands skydd.”¹⁴⁴

Man ser av bestemmelsen at den er i samsvar med flyktningdefinisjonen etter FK art. 1A(2). Det som er viktig å påpeke her, er at bestemmelsen også har tatt inn begrepet kjønn. Sverige har valgt å fremheve i sin utlendingslovgivning at forfølgelse på grunn av kjønn vil kunne innebære forfølgelse på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe.¹⁴⁵ Det fremgår av svensk forarbeider at regjeringen mente det var viktig at den svenske tolkningen av flyktningdefinisjonen ble endret i samsvar med etablerte og aksepterte definisjoner og retningslinjer som har blitt utarbeidet internasjonalt. Kjønn skal alene eller kombinert med andre egenskaper kunne begrunne tilhørighet til en sosial gruppe i den svenske loven og en som søker asyl på dette grunnlag skal gis flyktningstatus.¹⁴⁶ Her legger altså Sverige til grunn at forfølgelse på grunn av kjønn kan gi grunnlag for flyktningstatus og at den sosiale gruppe skal kunne defineres på bakgrunn av kjønn.

¹⁴² Ibid. s. 367

¹⁴³ Ibid. s. 368

¹⁴⁴ Utlänningslag (2005:716)

¹⁴⁵ Seidlitz (2014) s. 78

¹⁴⁶ Prop. 2005/06:6 s. 25

At den sosiale gruppe kan defineres på bakgrunn av kjønn er også lagt til grunn i utlendingslovene til Tyskland og Irland.¹⁴⁷

Det er altså ulike oppfatninger rundt hvordan gruppen skal defineres og det virker som at flere legger en vid forståelse av begrepet «sosial gruppe» til grunn.

3.9 Kravet til årsakssammenheng

Det er som tidligere nevnt et krav om at det foreligger årsakssammenheng mellom forfølgelsen og en konvensjonsgrunn, jfr. utl § 28 første ledd bokstav a «... på grunn av ...».

Det blir påpekt i UNHCRs retningslinjer at den vanskelige vurderingen i saker om kjønnsrelatert forfølgelse ofte er om kravet til årsakssammenheng er oppfylt.¹⁴⁸

Dersom det er ikke-statlige aktører dvs. privatpersoner som står bak forfølgelsen og forfølgelsen skyldes kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe, vil kravet til årsakssammenheng være oppfylt. Tilsvarende gjelder hvis statens manglende beskyttelse skyldes kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe. Det sistnevnte ble slått fast i Khawar (2002)¹⁴⁹ fra Høyesterett i Australia, hvor det ble uttalt i dommens avsnitt 120 at kravet til årsakssammenheng også kan være oppfylt dersom myndighetenes manglende beskyttelse skyldes en konvensjonsgrunn. Mer om saken kommer i punkt. 3.10.1.

Ved overgrep som typisk kvinner kan bli utsatt for på grunn av sitt kjønn, f.eks. kjønnslemlestelse, vil det som regel ikke være vanskelig å fastslå at det er årsakssammenheng mellom forfølgelsen og tilhørighet til en sosial gruppe.¹⁵⁰ Ved overgrep som ikke er kjønnsspesifikke, f.eks. vold i hjemmet eller tvangsekteskap, kan det derimot bli vanskeligere å si at forfølgelsen skyldes det forhold at hun er kvinne, da både menn og kvinner kan rammes av slike overgrep.¹⁵¹ I de situasjoner hvor forfølgelsen ikke har sammenheng med en konvensjonsgrunn, f.eks. en kvinnes tilhørighet til en sosial gruppe, må årsaken til den manglende beskyttelse fra hjemlandets myndigheter vurderes. Hvis myndighetene unnlater å gi beskyttelse på grunn av f.eks. kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe, er kravet til årsakssammenheng oppfylt. Når

¹⁴⁷ Øyen (2013) s. 261

¹⁴⁸ UNHCR (2011) s. 84 pkt. 20

¹⁴⁹ [2002] HCA 14

¹⁵⁰ G-08/2012 pkt. 3.4

¹⁵¹ Øyen (2013) s. 262

man skal vurdere hvorfor myndighetene ikke vil gi beskyttelse, er det viktig med bruk av landinformasjon, da kvinner i enkelte land blir diskriminert av myndighetene.¹⁵²

3.10 Former for kjønnsrelatert forfølgelse

3.10.1 Mishandling i ekteskapet

Spørsmålet om mishandling i ekteskapet kan gi rett til flyktningstatus på grunn av tilhørighet til en sosial gruppe er en vanskelig vurdering.

Vold i hjemmet blir oftere påberopt som grunnlag for å søke asyl.¹⁵³ Kvinner kan oppleve vold i hjemmet av f.eks. ektefelle som mishandler eller av andre familiemedlemmer. Vold i hjemmet kan utgjøre forfølgelse, men det som er problematisk når mishandling er anført som asylgrunnlag, er at det kan bli vanskelig å bevise at mishandlingen skyldes kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe.¹⁵⁴ Mishandling i ekteskapet skyldes som regel andre forhold og ikke kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe¹⁵⁵ og hvis dette er tilfelle er det ikke årsakssammenheng mellom volden og tilhørigheten til en sosial gruppe. Vurderingen blir da om myndighetene i hjemlandet gir kvinnen den beskyttelse hun trenger.

Lovens forarbeider fastslår på side 89: «Dersom hjemlandets myndigheter pga kvinnekriminaliserende holdninger eller lovgivning mangler vilje til å hjelpe kvinner som utsettes for familievold, kan mangelen på hjelp fra myndighetene kunne settes i sammenheng med kvinnens tilhørighet til en bestemt «sosial gruppe», og vilkårene for asyl kan være oppfylt».¹⁵⁶ Videre påpeker forarbeidene på side 91: «Både i internasjonal praksis og i UNHCRs retningslinjer finner man klar støtte for at kvinner som er utsatt for vold i hjemmet, vil kunne regnes som forfulgt på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe, dersom det som følge av en diskriminerende holdning fra hjemlandets myndigheter ikke er mulig å søke deres beskyttelse».¹⁵⁷

Det kan likevel være andre årsaker til at myndighetene i hjemlandet unnlater å gi kvinnen den beskyttelse hun trenger. Som Justisdepartementet sier i sine retningslinjer for kjønnsrelatert

¹⁵² G-08/2012 pkt. 3.4

¹⁵³ Ot.prp. nr. 75 s. 89

¹⁵⁴ Holth (2004) s. 65 og 67

¹⁵⁵ NOU 2004:20 s. 121

¹⁵⁶ Ot.prp. nr. 75

¹⁵⁷ Ibid.

forfølgelse, kan årsaken være at myndighetene ikke vil gripe inn i private forhold.¹⁵⁸ Hvis dette så er tilfelle er ikke unnlattelsen av å gi henne beskyttelse begrunnet med hennes medlemskap i en sosial gruppe og kravet til årsakssammenheng er dermed ikke oppfylt. På den annen side, hvis det bare er kvinner som ikke får beskyttelse fra myndighetene i slike tilfeller, kan dette da skyldes at kvinner diskrimineres, slik at kravet til årsakssammenheng likevel er oppfylt.¹⁵⁹

En sentral dom fra Høyesterett i Australia som handler om mishandling i ekteskapet er *Khawar* saken fra 2002.¹⁶⁰ Saken handlet om en gift kvinne, Naima Khawar fra Pakistan, som ble utsatt for alvorlig og langvarig mishandling i ekteskapet. Hun ble også utsatt for vold av ektemannens familie. Kvinnen hevdet at politiet i Pakistan ikke ville gripe inn mot slik vold eller gi henne beskyttelse. Hun hevdet det skyldes myndighetenes systematiske diskriminering av kvinner.¹⁶¹

Saken reiste to sentrale spørsmål. For det første om myndighetens unnlattelse av å gi beskyttelse, i tilfeller hvor volden skyldes private forhold, utgjør forfølgelse i henhold til FK art. 1 A(2). For det andre, om kvinner i Pakistan kan anses å utgjøre en spesiell sosial gruppe.¹⁶²

Dommer Gleeson CJ påpekte at, dersom myndighetenes manglende beskyttelse for fremtidige overgrep skyldes kvinnens medlemskap i en sosial gruppe, vil det være mulig å definere kvinner i Pakistan som en sosial gruppe.¹⁶³ Flertallet konstaterte at kvinner i Pakistan kan anses å utgjøre en sosial gruppe. Kravet til årsakssammenheng ble ikke ansett å være oppfylt, da retten mente volden fra ektemannen skyldes personlige forhold. På den annen side fant retten at kravet til årsakssammenheng likevel var oppfylt da årsaken til den manglende beskyttelse fra myndighetene skyldtes kvinnens tilhørighet til den sosiale gruppen.¹⁶⁴

Også i denne saken ble det lagt til grunn en vid forståelse av begrepet sosial gruppe, slik som i *Islam and Shah*. Den viser også at det er mulig for kvinner å innvilges asyl ved anførsler om vold i ekteskapet og at kjønn kan være årsaken til myndighetenes manglende beskyttelse.

¹⁵⁸ G-08/2012 pkt. 3.4

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ [2002] HCA 14

¹⁶¹ Ibid. avsnitt 4

¹⁶² Ibid. avsnitt 5 og 6

¹⁶³ Ibid. avsnitt 31

¹⁶⁴ Øyen (2013) s. 264

En relevant sak fra norsk rett som handler om mishandling i ekteskapet er en dom avgjort av Borgarting lagmannsrett.¹⁶⁵ Det var utlendingsloven av 1988 som var det rettslige grunnlag for avgjørelsen av saken og Flyktningkonvensjonen art. 1A(2). Dommen har fortsatt relevans i dag selv om loven av 1988 nå er opphevet og den inneholder punkter om begrepet sosial gruppe, familievold og prinsippet om domstolenes tilbakeholdenhet i asylsaker.

Saken gjaldt en søker fra Iran som søkte asyl med det grunnlag at hun ble utsatt for psykisk og fysisk mishandling i ekteskapet. Utlendingsnemnda mente søkeren ikke hadde tilhørighet til en sosial gruppe og at hun kunne få tilstrekkelig beskyttelse fra iranske myndigheter. I tingretten ble hun ansett som flyktning med rett til asyl. Lagmannsretten fant derimot at hun verken hadde rett til asyl jfr. § 17 jf. § 16 eller vern mot utsendelse jfr. § 15. Når det gjaldt spørsmålet om rett til asyl, konkluderte lagmannsretten med at søkeren ikke var å anse som medlem av en sosial gruppe og at hun dermed ikke fylte kravene til flyktningstatus. Retten mente søkeren ikke oppfylte konvensjonens krav i forhold til konvensjonsgrunnen.

I forhold til kriteriet sosial gruppe så trekker retten inn lovens forarbeidere NOU 2004:20 og Ot.prp. nr. 75 og viser til hva som er presisert der og til hva som er sagt om konvensjonsgrunnen sosial gruppe særlig i saker som handler om familievold. Det påpekes bl.a. at begrepet sosial gruppe ikke har et klart innhold slik at det gir statene et vidt handlingsrom.

Som retten viser til så la utlendingsnemnda til grunn at kvinner i Iran eller kvinner som mishandles ikke kan anses å utgjøre en sosial gruppe, at årsaken til mishandlingen skyldtes private forhold i dette tilfellet som dermed medførte at det ikke var grunnlag for å gi asyl. Det ble også vist til at iranske myndigheter hadde evne og vilje til å beskytte søkeren mot nye overgrep. Retten mente UNEs vurdering av sosial gruppe og hvorvidt kvinnen hadde rett til asyl, var i samsvar med praksisen til UNE og retten la til grunn at deres praktisering av lovens § 17 jf. § 16 ikke gir grunnlag for at gifte kvinner fra Iran kan anses å tilhøre en sosial gruppe i henhold til flyktningkonvensjonen. Derfor vil de heller ikke anerkjennes som flyktninger.

Retten tok også stilling til muligheten til å gå inn å overprøve utlendingsmyndighetene standpunkter. Retten trekker inn Rt. 1991 s. 586 (Abdi dommen) som slår fast prinsippet om at domstolene bør vise tilbakeholdenhet i sin overprøving når man er utenfor flyktningbegrepets kjerneområde. Prinsippet innebærer at når man er utenfor flyktningbegrepets kjerneområde så er det myndighetene som selv bestemmer hvordan begrepet sosial gruppe bør praktiseres og legge den til grunn i sin praksis. Lagmannsretten la til grunn at prinsippet fortsatt gjelder i dag

¹⁶⁵ LB-2009-2940

til tross for at det ble lagt til grunn for flere år siden og at den også gjelder i forhold til denne saken.

Retten bemerket at vold i ekteskapet tidligere ikke ga grunnlag for flyktningstatus og viste til forarbeidene i Ot.prp. nr. 75 om at det nå har skjedd en utvikling hvor vold i hjemmet kan gi grunnlag for flyktningstatus. Retten la imidlertid til grunn at den type sak som foreligger her ligger utenfor flyktningbegrepets kjerneområde slik at retten må være tilbakeholdne med å overprøve utlendingsmyndighetenes standpunkter i denne saken.

3.10.1.1 Utlendingsnemndas praksis

Det var fem saker hvor mishandling var et tema. Tre vedtak som ikke ble tatt til følge, ett vedtak hvor tillatelse ble gitt etter utl § 38, og ett vedtak hvor kvinnen ble ansett som flyktning og innvilget asyl. Det var kun en sak som ble behandlet i nemnd med personlig fremmøte.¹⁶⁶

I tre saker ble klagen ikke tatt til følge, da vilkårene for flyktningstatus ikke ble ansett å være oppfylt i noen av disse sakene. Årsaken til at klagen ikke ble tatt til følge, var i det ene vedtaket begrunnet med at kvinnens forklaring ikke ble ansett troverdig.¹⁶⁷ I et annet vedtak mente nemnda at kvinnens anførsler om mishandling og at hun hadde blitt tvunget inn i ekteskap ikke kunne knyttes opp mot noen av konvensjonsgrunnene i utl § 28 første ledd bokstav a, og at hjemlandets myndigheter hadde evne og vilje til å yte beskyttelse.¹⁶⁸ Noe tilsvarende ble resultatet i det tredje vedtaket, hvor nemnda fant at kvinnens anførsler om vold fra både far, ektemann og svigerfamilie ikke kunne knyttes til en konvensjonsgrunn, og at kvinnen kunne få tilstrekkelig beskyttelse fra hjemlandets myndigheter.¹⁶⁹

En sak der klagen delvis ble tatt til følge gjaldt en kvinne fra Korea som søkte asyl på grunn av mishandling i ekteskapet. Det ble anført at både kvinnen og hennes barn ble mishandlet av ektefellen. Kvinnen mente hun hadde oppsøkt politiet i hjemlandet flere ganger uten å få hjelp. Det forelå dokumentasjon på at ektefellen nå hadde skilt seg fra kvinnen. Kvinnens forklaring ble lagt til grunn. Nemnda mente imidlertid at det ikke forelå en risiko for mishandling ved retur, siden ektefellen hadde skilt seg fra kvinnen. Det forelå heller ikke risiko for at barnet ville bli utsatt for overgrep. Nemnda mente videre at koreanske myndigheter hadde evne og vilje til å gi beskyttelse ved fare for nye overgrep. På bakgrunn av dette var ikke vilkårene for flyktningstatus etter utl § 28 første ledd oppfylt. Imidlertid fikk barnet og moren

¹⁶⁶ N14181927 (2013)

¹⁶⁷ N131181116 (2013)

¹⁶⁸ N1094521025 (2010)

¹⁶⁹ N1216231016 (2012)

innvilget opphold etter utl § 38, da nemnda fant at vilkårene om særlig tilknytning til riket og sterke menneskelige hensyn var oppfylt. I forhold til at klageren fikk opphold etter § 38, ble det lagt stor vekt på at det var til barnets beste at kontakten mellom mor og barn ble opprettholdt.¹⁷⁰

En annen sak gjaldt en kvinne fra Russland som flyktet fra sin ektemann på grunn av voldtekter og mishandling i ekteskapet. Hun frykter represalier fra ektemannen og onkelen dersom hun ble sendt tilbake. Kvinnens forklaring ble ikke ansett som sannsynliggjort. Nemnda kom imidlertid frem til at hun hadde blitt tvangsgiftet av sin onkel og at hun hadde blitt utsatt for voldtekter og mishandling i ekteskapet, som hadde medført psykiske og fysiske skader. Videre ble det lagt til grunn at ektemannens eventuelle handlinger mot kvinnen ikke ville bli straffeforfulgt og at han ville finne henne uansett hvor hun oppholdt seg i Russland på bakgrunn av hans jobb hos myndighetene. Nemnda konkluderte med at kvinnen hadde en velbegrunnet frykt for forfølgelse. Det ble sett hen til kvinnens forklaring og landinformasjon. Aktuell konvensjonsgrunn var medlemskap i en sosial gruppe, nærmere definert som, tsjetsjensk kvinne som risikerer represalier for å ha flyktet fra et tvangsekteskap. Nemnda trekker inn kjønns-elementet og mener hun risikerer forfølgelse i form av sitt kjønn, og av den grunn oppfyller konvensjonsgrunnen sosial gruppe. Internflukt var urimelig og asyl ble gitt da vilkårene i utl § 28 første ledd bokstav a var oppfylt.¹⁷¹

3.10.2 Tvangsekteskap

Tvangsekteskap innebærer at man blir tvunget til å inngå et ekteskap mot sin vilje. Både kvinner og menn kan bli utsatt for tvangsekteskap.

Forbud mot tvangsekteskap er vernet i flere menneskerettighetskonvensjoner. I FNs verdenserklæring om menneskerettigheter av 1948, er det fastslått i art. 16 nr. 2 at ekteskap skal inngås med fritt og fullt samtykke. Tilsvarende fremgår av SP art. 23 nr. 3 og ØSK art. 10 nr. 1. KDK art. 16 bokstav b verner om retten til fritt å velge sin ektefelle og at ekteskapet skal inngås med fritt og fullt samtykke.

Å bli tvunget til å inngå et ekteskap mot sin egen vilje, er en alvorlig krenkelse av en persons frihet. Det foreligger forfølgelse dersom vedkommende ikke har mulighet til å motsette seg ekteskapet.¹⁷²

¹⁷⁰ N14714418 (2013)

¹⁷¹ N14181927 (2013)

¹⁷² Ot.prp. nr. 75 s. 91

I praksis vil det sentrale spørsmålet være om søkeren kan motsette seg ekteskapet og hvilke konsekvenser det vil få hvis hun nekter.¹⁷³ Det blir en vurdering av om konsekvensene av å motsette seg ekteskapet vil utgjøre forfølgelse. Dersom søker risikerer æresdrap eller andre alvorlige overgrep ved retur fordi hun nektet å inngå ekteskapet, vil det utgjøre forfølgelse.¹⁷⁴ Som det fremgår av utl § 29 første ledd bokstav a, er retten til liv en grunnleggende menneskerettighet. En krenkelse av den retten er forfølgelse i lovens forstand.

Dersom reaksjonen av å nekte består av utstøtelse fra familie eller miljøet søker kommer fra, må det vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle om konsekvensene av utstøtelsen utgjør forfølgelse. Når dette skal vurderes må myndighetene ta i betraktning hvor søker kommer fra og se på søkerens individuelle omstendigheter.¹⁷⁵

Det fremgår av forarbeidene at tvangsekteskap også kan ramme menn og at man derfor ikke uten videre kan si at denne formen for forfølgelse er rettet mot kvinner på grunn av deres kjønn. Videre blir det imidlertid påpekt at: «Etter en konkret vurdering vil det likevel kunne være klart at en kvinne som risikerer å bli tvangsgiftet vil ha særlige problemer med å finne beskyttelse mot et slikt overgrep som følge av at hjemlandets myndigheter har en diskriminerende holdning til kvinner (i denne typen situasjoner). I så fall vil kravet til årsakssammenheng mellom forfølgelsen og en av flyktningdefinisjonens forfølgelsesgrunner (medlemskap i en spesiell sosial gruppe) kunne anses oppfylt».¹⁷⁶ Sagt på en annen måte så innebærer dette at kravet til årsakssammenheng er oppfylt dersom myndighetene unnlater å beskytte kvinner på grunn av deres diskriminerende syn på kvinner. Myndighetenes manglende beskyttelse skyldes da konvensjonsgrunnen «sosial gruppe» og kravet til årsakssammenheng er oppfylt.

Det fremgår av UNEs praksisnotat om konvensjonsgrunnen «medlemskap i en spesiell sosial gruppe» punkt 2, at når UNE skal vurdere om søkeren tilhører en sosial gruppe og av den grunn risikerer forfølgelse så er det viktig med bruk av landinformasjon.¹⁷⁷

En avgjørelse fra britisk praksis som handlet om tvangsekteskap er TB saken fra 2005¹⁷⁸ avgjort av Immigration Appeal Tribunal. Saken handlet om en 20 år gammel kvinne fra Iran. En av farens venner, på 60 år, ønsket å gifte seg med datteren. Dette ønsket derimot ikke datteren og hun flyktet fra Iran sammen med sin mor. Hennes far var oberst i politi styrken og medlem

¹⁷³ Øyen (2013) s. 265

¹⁷⁴ Ot.prp. nr. 75 s. 91

¹⁷⁵ G-08/2012 pkt. 3.1 og Ot.prp. nr. 75 s. 91

¹⁷⁶ Ot.prp. nr. 75 s. 91

¹⁷⁷ Utlendingsnemnda (2009)

¹⁷⁸ [2005] UKIAT 00065

av Eteelat (sikkerhetstjenesten). Han krevde at datteren og moren skulle returnere tilbake til hjemlandet.¹⁷⁹

Immigration Appeal Tribunal kom frem til at det var en rimelig sannsynlighet for at datteren ville risikere forfølgelse fra sin far, som med hjelp fra sine kollegaer i etterretningstjenesten ville kunne utføre sin hevn på grunn av det svik datteren hadde påført han.¹⁸⁰ Forfølgelsen fra faren skyldtes altså ikke en konvensjonsgrunn, men hevn.

I vurderingen av om søkeren hadde en velbegrunnet frykt på grunn av en eller flere konvensjonsgrunner, ble det foretatt en vurdering av om hun risikerte forfølgelse på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe. I forhold til kravet om årsakssammenheng måtte det vurderes om det forelå årsakssammenheng mellom forfølgelsen og myndighetens manglende beskyttelse.¹⁸¹

Ved vurderingen av den sosiale gruppe som søkeren kunne anses å tilhøre ble det foreslått flere mulige grupper. Det ble vist til ZH avgjørelsen om at der ble vurdert om kvinner i Iran kunne utgjøre en sosial gruppe og at det i den saken ikke ble lagt til grunn en slik definisjon. I TB saken mente Tribunalet at det på bakgrunn av UNHCR og United Nations Economic and Social Council Report, at det nå kan bli argumentert for at kvinner i Iran kan utgjøre en sosial gruppe, men at den sosiale gruppe i denne saken bør være mer snever.¹⁸² Det ble lagt til grunn at den definerte gruppen ikke kunne defineres på bakgrunn av forfølgelsen, da mange kvinner i tilsvarende situasjoner ikke vil oppleve forfølgelse. På bakgrunn av bevisene i saken ble det vist til at diskriminering mot slike kvinner vil kunne bidra til å identifisere gruppen og at gruppen vil være gjenkjennelig i samfunnet på grunn av deres brudd på de kulturelle og sosiale normene. Den sosiale gruppe som søkeren ble ansett for å tilhøre ble definert som, «unge iranske kvinner som nekter å inngå arrangerte ekteskap». Det ble lagt til grunn at det forelå årsakssammenheng mellom myndighetenes manglende beskyttelse og konvensjonsgrunnen sosial gruppe. Iranske myndigheter hadde diskriminerende holdninger til kvinner i en slik situasjon som kvinnen i dette tilfelle befant seg i. Det ble konkludert med at det forelå en reell fare for forfølgelse på grunn av hennes tilhørighet til den sosiale gruppe som ble definert. Immigration Tribunal konkluderte med at vilkårene for flyktningstatus i henhold til FK art. 1A(2) var oppfylt.¹⁸³

¹⁷⁹ Ibid. avsnitt 2

¹⁸⁰ Ibid. avsnitt 40

¹⁸¹ Ibid. avsnitt 42 og 54

¹⁸² Ibid. avsnitt 56

¹⁸³ Ibid. avsnitt 57, 60 og 69

I TB saken blir den sosiale gruppe definert mer snevert og i vurderingen trekkes det frem momenter fra «social perception» teorien. Saken illustrer også at manglende beskyttelse kan skyldes kvinnekiskriminerende holdninger og at årsakskravet er oppfylt i de tilfeller hvor det kan bevises at staten ikke vil gi beskyttelse på grunn av søkerens tilhørighet til en sosial gruppe.

3.10.2.1 Utlendingsnemndas praksis

Frykt for tvangsekteskap, herunder frykt for å bli drept, ble påberopt som grunnlag for å søke asyl i ni vedtak. I fire av sakene ble asyl innvilget da klagerne ble ansett som flyktninger etter utl § 28 første ledd bokstav a.

Av sakene som ikke ble tatt til følge, var det tre saker som ble behandlet i nemnd med personlig fremmøte og to saker som ble behandlet av nemndleder etter forberedelse fra sekretariatet siden sakene ikke bydde på vesentlige tvilsspørsmål. Årsakene til at klagen ikke ble tatt til følge ble begrunnet med at asylforklaringen ikke ble ansett som troverdig og at klager ikke har sannsynliggjort en velbegrunnet frykt for forfølgelse.¹⁸⁴ I disse sakene drøftet ikke nemnda om klagerne hadde tilhørighet til en sosial gruppe. Årsaken til det skyldes antakelig det forhold at klagerne ikke ble ansett som troverdige, at forklaringene ikke ble lagt til grunn og at vilkåret om velbegrunnet frykt ikke ble ansett å være oppfylt.

Sakene som ble tatt til følge, ble alle behandlet i nemnd med personlig fremmøte.

I en sak fra 2013 fryktet en kvinne å bli tvangsgiftet ved retur til Russland. Klagerens søster var blitt tvangsgiftet av sin onkel etter at dem ble returnert tilbake til Russland første gang de fikk avslag på asyl. Klagerens onkel hadde funnet en mann som hun skulle gifte seg med. Da hun nektet dette ble hun mishandlet. Klagerens forklaring var ikke tilstrekkelig sannsynliggjort, men nemnda mente det var sannsynlig at onkelen kommer til å gjennomføre giftemålet og at klager ikke har noen mulighet til å hindre dette. Nemnda la til grunn at klager har en velbegrunnet frykt for forfølgelse fordi hun flyktet fra et tvangsekteskap. Det ble også lagt til grunn at hun ikke ville få beskyttelse fra hjemlandets myndigheter. Internflukt var heller ikke et alternativ. Når det gjaldt konvensjonsgrunn, viste nemnda til at hun som «ung tsjetsjensk kvinne som risikerer represalier for å ha flyktet fra tvangsekteskap oppfyller hun konvensjonsgrunnen 'spesiell sosial gruppe' da hun risikerer forfølgelse på grunn av sitt kjønn». Klager ble innvilget asyl.¹⁸⁵

¹⁸⁴ N137113114 (2012), N108802414 (2010), N11589827 (2011), N10237882 (2010) og N11566627 (2010)

¹⁸⁵ N14946427 (2013)

En annen sak gjaldt en kvinne fra Irak som anførte at hun fryktet å bli drept eller tvangsgiftet på nytt. Nemnda fant klagerens forklaring troverdig og at hun mest sannsynlig ville bli utsatt for tvangsekteskap dersom hun ble sendt tilbake. Da klager har vært utsatt for tvangsekteskap to ganger før, fant nemnda at det ikke ville være noen mulighet for klager å kunne motsette seg et tvangsekteskap på nytt. Når det gjaldt konvensjonsgrunn konkluderte nemnda med at hun anses å tilhøre en sosial gruppe, nærmere definert som, ofre for tvangsekteskap. Det ble også konkludert med at det forelå årsakssammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen sosial gruppe. Nemnda vurderte også muligheten for internflukt, men fant at det var urimelig. Vilåårene for å anse som flyktning etter utl § 28.1.a var oppfylt og asyl ble innvilget.¹⁸⁶

En sak fra 2011 gjaldt et ektepar med barn fra Afghanistan som søkte om asyl. Nemnda la til grunn at kvinnen var lovet bort til en mann fra familien. Kvinnen nektet å inngå ekteskapet og giftet seg med en annen. Ved drøftelsen av konvensjonsgrunn, vurderte nemnda om særlig kvinner fra Afghanistan som motsetter seg tvangsekteskap og/eller gifter seg med en familien ikke aksepterer vil utgjøre en sosial gruppe. Det ble vist til KDK og EMK som beskytter retten til fritt å kunne velge hvem man vil gifte seg med. Vilååret om sosial gruppe ble ansett for å være oppfylt. Nemnda fant at det å nekte å gifte seg med en familien ønsker og retten til å gifte seg med den man vil er «en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for ”utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den”». ¹⁸⁷

I en sak fra 2014 gjaldt en kvinne fra Afghanistan som fryktet for sitt liv fordi hun hadde flyktet fra et tvangsekteskap. Hun var blitt lovet bort til en kommandant for å godtgjøre at hennes fetter flyktet med kommandantens datter. Hun fryktet både sin egen familie og kommandantens familie siden hun hadde brakt skam over begge ved å rømme. Nemda mente det var klart at hun ville risikere forfølgelse fordi hun hadde brutt med gjeldende æreskodeks. I den forbindelse viste nemnda til landinformasjon om situasjonen for kvinner i Afghanistan som bryter med normer og bringer skam over familien. Nemnda konkluderte med at vilåårene for flyktningstatus var oppfylt. ¹⁸⁸

¹⁸⁶ N12749497 (2012)

¹⁸⁷ N111028623 (2011)

¹⁸⁸ N1434321030 (2014)

3.10.3 Kjønnsslemlestelse

Kjønnsslemlestelse er et overgrep som utgjør forfølgelse og som kan gi rett til asyl.

Verdens helseorganisasjon (WHO) beskriver kjønnsslemlestelse som «... all procedures that involve partial or total removal of the external female genitalia, or other injury to the female genital organs for non-medical reasons».¹⁸⁹ Kjønnsslemlestelse innebærer altså helt eller delvis fjerning av kvinnens ytre kjønnsorgan, eller annen skade på den kvinnelige kjønnsorgan.

Det er særlig kvinner og unge jenter som utsettes for kjønnsslemlestelse og inngrepet medfører store smerter og helseproblemer. Kjønnsslemlestelse er et brudd på kvinner og barns menneskerettigheter.¹⁹⁰

Den aktuelle konvensjonsgrunn er «sosial gruppe». Det blir påpekt i forarbeidene at det er kvinner som er utsatt for kjønnsslemlestelse og at overgrepet er knyttet til deres kjønn. Dersom det foreligger en risiko for kjønnsslemlestelse er det klart at risikoen skyldes kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe.¹⁹¹

Det fremgår av Justisdepartementets retningslinjer om håndtering av utlendingssaker der kjønnsslemlestelse er et tema, at det må foretas en konkret helhetsvurdering av om søker risikerer kjønnsslemlestelse ved retur. Samlet må utlendingsmyndighetene se hen til både individuelle og generelle omstendigheter når de skal vurdere faren for at søker vil risikere kjønnsslemlestelse.¹⁹²

Det er som regel privatpersoner som står bak forfølgelsen i saker hvor det er fare for kjønnsslemlestelse. Som tidligere nevnt, vil kravet til årsakssammenheng være oppfylt dersom myndighetenes manglende beskyttelse skyldes det forhold at vedkommende er kvinne. Som departementet påpeker må man vurdere om myndighetenes manglende evne og vilje til å beskytte søkeren skyldes det forhold at hun er en kvinne.¹⁹³

¹⁸⁹ WHO (2014)

¹⁹⁰ Ibid.

¹⁹¹ NOU 2004:20 s. 152 og Ot.prp. nr. 75 s. 92

¹⁹² GI-03/2012 pkt. 4.1.3

¹⁹³ Ot.prp. nr. 75 s. 92

3.10.3.1 Utlendingsnemndas praksis

Frykt for kjønnslemlestelse ble påberopt i fire vedtak. Tre av sakene ble behandlet i nemnd med personlig fremmøte og en sak ble behandlet av nemndleder etter forberedelse fra sekretariatet da det ikke forelå vesentlige tvilsspørsmål.

En sak handlet om en mor (klager) og datter fra Nigeria som begge fryktet å bli utsatt for kjønnslemlestelse. Klageren fryktet å bli omskåret for andre gang. Klagerens forklaring ble ikke lagt til grunn og nemnda mente det ikke forelå risiko for forfølgelse. I forhold til datteren fant nemnda at jenter som risikerer kjønnslemlestelse er omfattet av konvensjonsgrunnen sosial gruppe. Det ble videre lagt til grunn at den type kjønnslemlestelse det var fare for, utgjorde forfølgelse. Nemnda konkludere likevel med at det ikke forelå en velbegrunnet risiko for forfølgelse. Det ble bl.a. sett hen til at klageren ikke ønsket at datteren skulle bli omskåret og at hun var en ressurssterk kvinne som kunne hindre at dette ville skje. Det ble også foretatt en vurdering av om internflukt var urimelig og konkludert med at internflukt var trygt, tilgjengelig og rimelig.¹⁹⁴ Asyl ble altså ikke innvilget i denne saken.

En sak som ble behandlet av nemndleder etter forberedelse av sekretariatet, ble verken asyl eller opphold på humanitært grunnlag gitt. Saken gjaldt en kvinne som fryktet kjønnslemlestelse ved retur til Ghana. Det var farens bror som sto bak dette. Klager fremsto som lite troverdig og forklaringen ble ikke lagt til grunn. I følge landinformasjon skjer 85 % av inngrepe- ne før en person har fylt 15 år. Da klager var en voksen kvinne fant ikke UNE at hun ville være utsatt for kjønnslemlestelse ved retur til Ghana.¹⁹⁵

I et vedtak som gjaldt mor og datter fra Guinea, ble datteren innvilget asyl da vilkårene for flyktningstatus etter utl § 28.1.a var oppfylt. Moren fikk derimot opphold etter utl § 38. Det ble anført at datteren risikerte kjønnslemlestelse ved retur. Det ble lagt til grunn at det var veldig vanlig for unge jenter i Guinea å bli utsatt for kjønnslemlestelse. I den forbindelse viste nemnda til landinformasjon som opplyste om at Guinea er et land som ligger på toppen i forhold til kjønnslemlestelse. Til tross for at kjønnslemlestelse er straffbart i landet, vil ikke myndighetene beskytte sine borgere mot dette. Det var dermed stor risiko for at datteren ville bli utsatt for kjønnslemlestelse. Etter en individuell vurdering av deres situasjon, fant nemnda at det forelå en reell mulighet for at datteren ville bli omskåret og en reell risiko for at moren ikke kunne forhindre det. Det ble også lagt til grunn at kjønnslemlestelse utgjør forfølgelse. Aktuell konvensjonsgrunn var sosial gruppe, definert som, jenter fra Guinea som ikke er

¹⁹⁴ N123249214 (2011)

¹⁹⁵ N103308611 (2010)

kjønnslemlestet. Det ble konkludert med at datteren tilhørte den definerte gruppen og at faren for å bli omskåret hadde tilknytning til datterens tilhørighet til denne gruppen. Med andre ord så var kravet til årsakssammenheng oppfylt. Det var ikke grunnlag for å gi moren oppholdstillatelse etter utl § 38 da vilkårene ikke var oppfylt. For å hindre familiesplittelse, jfr. EMK art 8, fikk moren likevel oppholdstillatelse med begrenset virkning.¹⁹⁶

I en annen sak fra Nigeria, ble asyl innvilget da vilkårene for flyktningstatus etter utl § 28.1.a var oppfylt. Klageren var en mindreårig jente og moren fryktet datteren ville bli utsatt for FGM (kjønnslemlestelse). Det var datterens far og hans familie som ønsket dette. Nemnda fant at FGM utgjorde forfølgelse. I denne sammenheng viste nemnda til utl § 29 bokstav b (nå bokstav f), om at forfølgelse kan være handlinger som spesielt er rettet mot kjønn eller barn. Nemnda la også til grunn at kravet til årsakssammenheng var oppfylt, da det er årsakssammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen sosial gruppe. Nemnda konkluderte med at risikoen for at datteren ville bli utsatt for kjønnslemlestelse var reell. Det ble vist til at det var svært utbredt med FGM i Nigeria, at klagerens mor selv har blitt utsatt for FGM, og at det er vanskelig å få beskyttelse mot dette fra nigerianske myndigheter. Det ble også lagt vekt på at det var usikkert om klagerens mor hadde evne og vilje til å beskytte klageren mot dette.¹⁹⁷

3.10.4 Tvangsprostitusjon

Den mest kjente formen for menneskehandel er tvangsprostitusjon.

Trafficking som er det internasjonale begrepet for menneskehandel, er definert i Palermo-protokollen (2000) art. 3 bokstav a og hvem som er å anse som et offer for menneskehandel er definert i art. 3 bokstav b.¹⁹⁸ Den norske straffeloven av 1902 har en bestemmelse om menneskehandel i § 224, som tilsvarende definisjonen som er angitt i Palermo-protokollen.¹⁹⁹

Når det gjelder definisjonen av en sosial gruppe, finnes det nå i lovregulert i utl § 30 første ledd bokstav c at: «... Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe». Bestemmelsen vil ha særlig betydning i forbindelse med kvinner som har vært utsatt for menneskehandel i form av tvangsprostitusjon.²⁰⁰

¹⁹⁶ N108753720 (2010)

¹⁹⁷ N14976527 (2013)

¹⁹⁸ Øyen (2013) s. 266

¹⁹⁹ NOU 2004:20 s. 143

²⁰⁰ Ot.prp. nr. 75 s. 92

I UNHCRs anbefalinger om ofre for menneskehandel, er det lagt til grunn at tidligere ofre for menneskehandel kan anses å utgjøre en sosial gruppe. Det å ha vært utsatt for menneskehandel er et uforanderlig fellestrekk og i tillegg vil personer som har vært utsatt for menneskehandel kunne bli sett på som en gruppe i samfunnet.²⁰¹

Departementet mente at en lovfesting om at tidligere ofre for menneskehandel skal anses som en sosial gruppe, vil innebære at de skal ha rett til flyktningstatus etter utl § 28 første ledd bokstav a, forutsatt at risikoen for forfølgelsen skyldes at man har vært et offer for menneskehandel. Det er videre et krav om at vedkommende har brutt med menneskehandelsmiljøet for å kunne anses som en flyktning og ha rett til asyl.²⁰²

Det må foretas en konkret vurdering i den enkelte sak om den risikoen søker står overfor kan anses som forfølgelse. Søker kan også stå overfor ulike typer av reaksjoner fra familie og venner og da må den samlede effekt av disse vurderes for å kunne avgjøre om det vil utgjøre forfølgelse.²⁰³

3.10.4.1 Utlendingsnemndas praksis

Frykt for menneskehandel/tvangsprostitusjon ble påberopt i ti vedtak.

I tre saker fikk kvinnene innvilget asyl da nemnda fant at vilkårene for flyktningstatus etter utl § 28.1.a var oppfylt.²⁰⁴ Sakene ble behandlet i nemnd med personlig fremmøte. Klagerne fryktet å bli re-trafikkert ved retur til Nigeria og nemnda fant at risikoen for å bli re-trafikkert var reell. I vurderingene la nemnda vekt på at klagerne fortsatt var i en ung alder som tilsa at re-trafikkering var aktuelt, de hadde fortsatt gjeld til personene som sto bak menneskehandelen, de mottok fortsatt trusler og i en av sakene var det klagerens familie som sto bak menneskehandelen. Videre fant nemnda at det var tvil om myndighetene i Nigeria hadde tilstrekkelig evne og vilje til å beskytte dem. Under den vurderingen ble det i to av sakene lagt vekt på landinformasjon. Nemnda la til grunn i alle sakene at klagerne hadde vært utsatt for menneskehandel. Det var kun i den ene saken nemnda konkluderte med at kvinnen som et tidligere offer for menneskehandel var å anse som medlem i sosial gruppe. I den samme saken ble det også påpekt at re-trafikkering, herunder tvangsprostitusjon, er å anse som forfølgelse i henhold til loven og FK.

²⁰¹ UNHCR (2011) s. 143 pkt. 39

²⁰² Ot.prp. nr. 75 s. 81

²⁰³ G-08/2012 pkt. 3.1

²⁰⁴ N1411741030 (2014), N1235871112 (2012), N127465214 (2011)

Det var tre saker hvor klagerne fikk innvilget oppholdstillatelse etter utl § 38. Sakene ble behandlet i nemnd med personlig fremmøte. Årsaken til at klagen delvis ble tatt til følge, var at klagerens datter fikk innvilget asyl på grunn av fare for kjønnslemlestelse. I den ene saken var kravet til årsakssammenheng var oppfylt, da nemnda fant at forfølgelsen skyldtes klagers tilhørighet til en sosial gruppe. Den sosiale gruppe var «tidligere offer for menneskehandel». Nemnda fant også at reaksjonene klager fryktet var forfølgelse. Imidlertid la nemnda til grunn at vilkåret om velbegrunnet frykt ikke var oppfylt og at risikoen for å bli utsatt for re-trafikkering ikke var reell.²⁰⁵ I den andre saken ble det konkludert med at klager hadde vært utsatt for menneskehandel og av den grunn tilhørte en sosial gruppe. Nemnda fant likevel ikke at klager hadde en velbegrunnet frykt for forfølgelse, da det ikke fantes holdepunkter som tilsa at hun ville bli utsatt for menneskehandel på nytt eller andre alvorlige overgrep.²⁰⁶ I den tredje saken ble det også lagt til grunn at klager hadde vært utsatt for menneskehandel. Det ble ikke tatt stilling til om hun tilhørte en sosial gruppe og årsaken til det var antakelig at nemnda la til grunn at det ikke forelå risiko for forfølgelse ved retur. Når nemnda vurderte om det forelå fare for forfølgelse, ble det lagt vekt på at hun ikke hadde blitt oppsøkt eller mottatt trusler.²⁰⁷

Det var videre fire saker som ikke ble tatt til følge. Tre av disse ble behandlet i nemnd med personlig fremmøte.²⁰⁸ Årsaken til at asyl ikke ble innvilget i disse tre sakene, skyldtes at det ikke forelå risiko for forfølgelse. Når det gjaldt vurderingen av konvensjonsgrunn konkluderte nemnda med at klagerne har vært ofre for menneskehandel og av den grunn ble ansett å tilhøre en sosial gruppe. I den ene vedtaket la nemnda også vekt på at klageren hadde brutt ut av menneskehandelsmiljøet og av den grunn ble hun ansett for å være et tidligere offer for menneskehandel. Som det fremgår av Ot.prp. nr. 75 s. 81 så er det et krav for å få beskyttelse at vedkommende har brutt ut av menneskehandelsmiljøet.

En sak ble derimot behandlet av nemndleder etter forberedelse fra sekretariatet, da saken ikke reiste vesentlige tvilsspørsmål. Her tok ikke nemnda stilling til om klageren tilhørte en sosial gruppe. Årsaken til at klageren ikke fylte vilkårene for flyktningstatus berodde på at det ikke var sannsynliggjort at hun ville risikere forfølgelse ved retur. Det forelå ikke risiko for å bli re-trafikkert. Det ble bl.a. sett hen til at hun hadde nettverk i hjemlandet, ikke blitt utsatt for overgrep fra bakpersonene etter at hun brøt ut av miljøet, hun var ikke i en sårbar situasjon og hun kunne kontakte det statlige organet NAPTIP.²⁰⁹

²⁰⁵ N14119827 (2013)

²⁰⁶ N129013214 (2011)

²⁰⁷ N127022521 (2012)

²⁰⁸ N14407859 (2014), N13344331 (2013), N11815039 (2011)

²⁰⁹ N100910611 (2010)

3.10.5 Brudd på sosiale normer

Brudd på sosiale normer kan omfatte flere typer forhold. Det kan handle om kjærlighetsekskap uten familiens samtykke, seksuelt forhold uten å være gift, utroskap, barn utenfor ekskap, valg av livsførsel, og påkledning.

Som det fremgår av Justisdepartementets retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse, vil det kunne innebære forfølgelse at en person tvinges til å opptre i strid med dyptfølte oppfatninger. Om det vil anses å utgjøre forfølgelse må vurderes konkret i den enkelte sak basert på søkerens situasjon.²¹⁰

Fatin saken²¹¹ som tidligere er nevnt, var et eksempel på hvor sosiale normer ikke ga grunnlag for asyl. Kvinnen ønsket ikke å følge Irans normer om å bruke slør, men retten fant at den tilpasningen kvinnen måtte finne seg i, ikke var å anse som forfølgelse.²¹²

3.10.5.1 Utlendingsnemndas praksis

Brudd på sosiale normer var tema i syv vedtak. Asyl ble innvilget i fire. Alle sakene ble behandlet i nemnd med personlig fremmøte.

I den ene saken fryktet en kvinne fra Nigeria å bli drept på grunn av utroskap. Hun fikk opphold etter utl § 38, for å hindre familiesplittelse da hennes datter ble innvilget asyl. Årsaken til at kvinnen ikke fikk innvilget asyl, var fordi hennes forklaring fremsto som lite sannsynlig og forklaringen ble dermed ikke lagt til grunn.²¹³

I en sak hvor asyl ikke ble innvilget, hevdet en kvinne fra Iran at hun ville bli drept fordi hun hadde hatt et seksuelt forhold uten å være gift og fordi hun flyktet for å unngå tvangsekteskap. I tillegg hadde kvinnen fått et barn med en iransk mann i Norge. Nemnda la til grunn at det var en mulighet for at kvinnen ville risikere alvorlige reaksjoner dersom hun ble returnert. Nemnda fant at kvinnen tilhørte en spesiell sosial gruppe, nærmere bestemt som «kurdisk ugift kvinne med barn». Det ble lagt til grunn at hun ikke ville få tilstrekkelig beskyttelse av hjemlandets myndigheter mot æresdrap. Nemnda fant at internflukt ikke var urimelig. I den

²¹⁰ G-08/2012 pkt. 3.1

²¹¹ 12 F.3d 1233

²¹² Einarsen (2000) s. 378

²¹³ N127712425 (2012)

vurderingen la nemnda vekt på landinformasjon som tilsa at det er mulig for kvinner å bo ale-
ne, jobbe og studere. Det ble også lagt vekt på at hun fremsto som ressurssterk.²¹⁴

I en annen sak som gjaldt en kvinne fra Irak, ble det anført at hun fryktet å bli drept av sine
brødre fordi hun hadde hatt et utenomekteskapelig forhold. I tillegg hadde hun fått et barn
med en norsk mann. Forklaringen ble ikke lagt til grunn og derfor var det ikke sannsynliggjort
at hun ville risikere å bli drept dersom hun ble sendt tilbake. Vilåårene for flyktningstatus var
ikke oppfylt i denne saken.²¹⁵

I en sak hvor asyl ble innvilget, fryktet et ektepar fra Afghanistan å bli drept. De hadde inngått
et forhold uten familiens samtykke og kvinnen var viet bort til sin fetter. Nemnda la deres
forklaring til grunn. Frykten for forfølgelse skyldtes klagerne utenomekteskapelige forhold,
herunder at kvinnen hadde brutt vielsen. Aktuell konvensjonsgrunn var «sosial gruppe». Per-
soner som har brutt med et ekteskapsløfte og hatt et utenomekteskapelig forhold, vil bli sett på
som en sosial gruppe i Afghanistan. Personer som bryter med kulturelle normer og tradisjoner
i Afghanistan er lette å identifisere og vil bli utsatt for diskriminering i samfunnet. Nemnda
viser til at retten til å selv velge hvem man vil gifte seg med er en grunnleggende mennesker-
ett som man ikke kan forvente at noen skal oppgi. Det blir videre påpekt at tvangsekteskap er
brudd på grunnleggende menneskerettigheter og utgjør forfølgelse. Forfølgerne var kvinnens
familie og nemnda mente forfølgelsen skyldes konvensjonsgrunnen «sosial gruppe». Klagerne
vil ikke få hjemlandets beskyttelse og årsaken til det skyldtes diskriminerende holdninger. I
vurderingen av myndighetsbeskyttelse, ble det lagt vekt på landinformasjon, hvor det frem-
gikk at kvinner som bryter med ekteskapstradisjoner ikke vil få beskyttelse. Det ble også vist
til at kvinner diskrimineres. Nemnda konkluderte med at kravet til årsakssammenheng var
oppfylt, da manglende beskyttelse fra myndighetene skyldtes diskriminering av kvinner.²¹⁶

En annen sak hvor asyl ble gitt gjaldt et ektepar fra Irak. De fryktet æresdrap. Kvinnen anførte
at hun brakte skam over sin familie da hun motsatte seg et tvangsekteskap og flyktet med en
annen mann. Nemnda la til grunn at vilåårene om velbegrunnet frykt for forfølgelse var opp-
fylt. Dersom hun ble sendt tilbake ville hun risikere å bli drept. I følge landinformasjon kunne
hun heller ikke påberope seg hjemlandets beskyttelse. Det ble lagt til grunn at risikoen for
æresdrap kan knyttes til konvensjonsgrunnen sosial gruppe. Det ble imidlertid påpekt at hen-
nes brudd med de kulturelle normer i Irak og skammen hun har påført familien på grunn av
det, ikke ligger i kjernen av kriteriet sosial gruppe. Nemnda fant likevel at hun var omfattet av
konvensjonsgrunnen siden æresdrap ble sett på som den eneste måten for å gjenopprette fami-

²¹⁴ N14341836 (2013)

²¹⁵ N111421912 (2011)

²¹⁶ N11498227 (2010)

liens ære på og at det å kunne gifte seg med den man vil er så grunnleggende for menneskeverdet. Nemnda fant at vilkåret i definisjonen av sosiale gruppe om at man må oppfattes som en gruppe av samfunnet var oppfylt. Det ble lagt vekt på at kvinner i en slik situasjon kan bli utstøtt, stigmatisert og få trusler om æresdrap. Vilket om årsakssammenheng var også oppfylt. Det ble bl.a. vist til at myndighetene som regel ikke griper inn i private forhold, spesielt der kvinnen er offeret. Hun ble ansett som flyktning og hele familien fikk asyl.²¹⁷

I en annen sak hvor asyl ble gitt, anførte en kvinne fra Iran at hun hadde vært utro mot sin mann. Asylsøknaden ble avslått av UNE. Senere fikk kvinnen et barn med en annen mann i Norge og UNEs tidligere vedtak ble dermed begjært omgjort. Saken som ble behandlet av nemnda ble begrenset til å gjelde anførselen om at hun hadde fått et barn. Hennes forklaring ble lagt til grunn og nemnda slo fast at hun tilhørte en sosial gruppe. Den sosiale gruppe ble definert som «kurdisk kvinne som anses å ha begått alvorlige brudd på moralnormer som gir grunnlag for forfølgelse fra myndighetene og fare for æresdrap fra nærmeste familie». Nemnda mente hun ikke ville få hjemlandets beskyttelse siden Iran anvender dødsstraff ved utroskap. Kravet til årsakssammenheng var oppfylt.²¹⁸

Den siste saken der asyl ble innvilget, handlet om en kvinne fra Irak som ønsket skilsmisse. Ektemannen ønsket ikke skilsmisse og truet med å drepe henne. Klageren ble ikke støttet av sin egen familie. Vilket om velbegrunnet frykt for forfølgelse var oppfylt. Det ble lagt vekt på landinformasjon som ga opplysninger om at kvinner som bryter ut av ekteskapet, kan risikere å bli utsatt for vold og drapstrusler. Det ble også lagt vekt trusselen fra ektemannen. Nemnda fant at kvinnen tilhørte en sosial gruppe. Den sosiale gruppe ble definert som «kvinner som bryter med ekteskapsnormer i Irak». Nemnda påpekte at retten til å velge hvem man vil gifte seg med «er en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den».²¹⁹

²¹⁷ N12095897 (2012)

²¹⁸ N11594989 (2011)

²¹⁹ N12097788 (2012)

3.10.6 Oppsummerende bemerkninger

Jeg har sett på 35 sammendrag av saker som er avgjort av UNE. Det var 16 saker hvor verken asyl eller opphold på humanitært grunnlag ble innvilget. Asyl ble innvilget i 13 saker da vilkårene for flyktningstatus etter § 28 første ledd bokstav a var oppfylt. Det var 6 saker hvor klagen delvis ble tatt til følge som medførte at klagerne fikk opphold etter utl § 38.

Ut ifra sakene som har blitt gjennomgått så ser det ut til at utlendingsmyndighetene er tilbakeholdne med å innvilge asyl i tilfeller hvor kjønnsrelatert forfølgelse er påberopt som grunnlag for å søke asyl.

Sakene som delvis ble tatt til følge skyldes i hovedsak at klagerens datter ble ansett som flyktning og innvilget asyl. For å hindre at familien ble splittet fikk klageren derfor innvilget opphold etter utl § 38. I disse vurderingene ble det bl.a. vist til EMK art. 8 som verner om retten til familieliv og at hensynet til barnets beste talte for at resten av familien fikk opphold. Årsaken til at klagerne ikke ble innvilget asyl i disse sakene skyldes som regel at klageren ikke ble ansett som troverdig og at vilkårene om velbegrunnet frykt for forfølgelse ikke var oppfylt.

Sakene hvor verken asyl eller opphold på humanitært grunnlag ble gitt, så ser man at årsaken som regel var at nemnda ikke fant kvinnens asylforklaring troverdig, eller at et eller flere av vilkårene for asyl ikke ble ansett som tilstrekkelig sannsynliggjort. Det ble ikke vurdert i noen av sakene om kravet til årsakssammenheng var oppfylt og det var kun i 5 saker UNE tok stilling til om kvinnen var medlem av en sosial gruppe. I saker der kvinnen ble ansett for å tilhøre en sosial gruppe og kravet til årsakssammenheng var oppfylt, men ikke innvilget asyl, skyldtes i hovedsak at nemnda fant at klageren ville få tilstrekkelig beskyttelse fra hjemlandets myndigheter. I noen saker fant nemnda også at internflukt ikke var urimelig.

Der asyl ble innvilget ser man at nemnda foretok en vurdering av om kvinnen var medlem i en sosial gruppe i de fleste sakene. Det ble også slått fast i flere av sakene at kravet til årsakssammenheng var oppfylt og at klager hadde en velbegrunnet frykt for forfølgelse. I flere saker ble det også lagt vekt på at hjemlandets myndigheter verken hadde evne eller vilje til å gi kvinnen tilstrekkelig beskyttelse og at internflukt var urimelig. Særlig der søkerne kom fra Nigeria, Russland og Irak ble det lagt til grunn at det var tvil rundt myndighetsbeskyttelsen. Der søkeren kom fra Afghanistan ble det bl.a. trukket inn at kvinner ikke vil få beskyttelse fordi kvinner diskrimineres av myndighetene.

Vurderingen av sosial gruppe var litt forskjellig i de ulike sakstypene. I mishandlingstilfellene var det kun i en sak nemnda foretok en nærmere vurdering og fant at klager tilhørte en sosial

gruppe siden hun risikerte forfølgelse på grunn av sitt kjønn. Den sosiale gruppe ble også definert. I tvangsprostitusjonstilfellene ble det som regel slått fast at kvinnen var et tidligere offer for menneskehandel og av den grunn ansett som medlem av en sosial gruppe. Et moment som også ble trukket inn i en av sakene var at klager hadde brutt ut av menneskehandelsmiljøet og derfor ansett å tilhøre en sosial gruppe. Der tvangsekteskap var tema ble gruppen ofte definert og i en sak ble det også foretatt en nærmere vurdering for hvorfor klager ble ansett å tilhøre en sosial gruppe, ved at nemnda trakk inn definisjonen av den sosiale gruppe som står i utl § 30 første ledd bokstav c. Tilsvarende som i tvangsekteskapstilfellene ble også foretatt der forskjellige former for brudd på sosiale normer ble påberopt som asylgrunnlag. I sakene om kjønnslemlestelse ble gruppen i utgangspunktet definert og knyttet til anførselen om frykten for kjønnslemlestelse. Det kan også bemerkes at kvinnens kjønn i noen saker ble trukket frem som en viktig faktor ved vurderingen av den sosiale gruppe.

4 Avslutning

I oppgaven er det blitt drøftet i hvilken grad kjønnsrelatert forfølgelse kan gi rett til flyktningstatus på grunnlag av medlemskap i en spesiell «sosial gruppe». Det har blitt redegjort for ulike former for kjønnsrelatert forfølgelse som særlig kvinner kan bli utsatt for, da dette stadig mer blir påberopt som grunnlag for å søke asyl.

De utenlandske sakene som er gjennomgått legger til grunn at kvinner kan anses som medlemmer av en sosial gruppe. I noen saker blir det lagt til grunn en vid forståelse av sosial gruppe, hvor bl.a. kvinner fra enkelte land i visse tilfeller kan anses å utgjøre en sosial gruppe. Tilsvarende legges til grunn av UNHCR som mener kvinner generelt kan anses som en sosial gruppe på bakgrunn av deres kjønn. I andre saker ser det ut til at en mer snevrere forståelse legges til grunn ved at gruppen defineres å gjelde en bestemt undergruppe av kvinner.

Sakene viser også at vold i den private arena nå kan gi grunnlag for asyl dersom det kan bevises at kvinnen forfølges på grunn av sitt kjønn eller dersom den manglende beskyttelse fra hjemlandets myndigheter skyldes at vedkommende er kvinne slik at unnlatelsen av å gi beskyttelse har sammenheng med kvinnens medlemskap i en definert sosial gruppe.

Ved å ha sett på flere saker fra utlendingsnemndas praksisbase så har det i flere av sakene blitt konkludert med at kvinnene ble ansett for å tilhøre en sosial gruppe, uavhengig av om asyl ble innvilget eller ikke. De definerer ofte gruppen og min forståelse er at de legger en mer snevrere forståelse til grunn ved at gruppen defineres til å gjelde en bestemt undergruppe. Dette kan belyses ved at gruppene f.eks. har blitt definert å omfatte «ofre for tvangsekteskap», «unge jenter som har flyktet fra tvangsekteskap» eller «unge jenter som ikke er kjønnslemlestet». Videre så ser det ut til at de ulike formene for forfølgelse som ble påberopt ofte ble knyttet til konvensjonsgrunnen sosial gruppe, eller at myndighetenes manglende beskyttelse kunne knyttes til søkerens tilhørighet til en sosial gruppe.

Ut ifra det jeg har sett når det kommer til saker med anførsler om kjønnsrelatert forfølgelse, vil det sentrale være å vurdere om forfølgelsen skyldes det forhold at vedkommende er kvinne og om årsaken til myndighetenes eventuelle manglende evne og vilje til å gi vedkommende beskyttelse skyldes at hun er kvinne. Hvis dette er tilfellet vil hun kunne ha rett til flyktningstatus på grunnlag av medlemskap i en spesiell sosial gruppe. De øvrige vilkårene i flyktningdefinisjonen må imidlertid også være oppfylt for at vedkommende ha skal et rettskrav på asyl.

Kjønn er ikke nevnt som en konvensjonsgrunn i flyktningkonvensjonen art. 1A(2). Når det nå synes å være klart at en kvinne kan risikere å bli forfulgt utelukkende på grunn av sitt kjønn

eller risikere å ikke få beskyttelse fra hjemlandets myndigheter på grunn av sitt kjønn, er det uheldig at kjønn ennå ikke har blitt innført som en konvensjonsgrunn i flyktningkonvensjonen.

5 Litteraturliste

Norske lover:

2008	Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) av 15.mai 2008 nr. 35
1999	Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) av 21.mai 1999 nr. 30
1814	Kongeriget Norges Grunnlov, gitt i Riksforsamlingen på Eidsvoll den 17. Mai 1814 (Grunnloven) av 17.mai 1814

Utenlandske lover:

Utlänningslag	Utlänningslag SFS (2005:716) (Sverige) [Karnov Sverige]
---------------	---

Forarbeider:

NOU 2004:20	<i>Ny Utlendingslov</i> [Lovdata]
Ot.prp.nr.75 (2006-2007)	<i>Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)</i> [Lovdata]
Innst.O.nr. 42 (2007-2008)	<i>Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)</i> [Lovdata]
Svenske forarbeider:	
Prop. 2005/06:6	<i>Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning</i> [Karnov Sverige]

Forskrifter:

FOR-2009-10-15-1286	Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) [Lovdata]
---------------------	---

Traktater:

Menneskerettighetserklæringen	Universal Declaration of Human Rights, 1948
EMK	Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1950
Flyktningkonvensjonen	Convention relating to the Status of Refugees, 1951
ØSK	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966
SP	International Covenant on Civil and Political Rights, 1966
KDK	Convention on Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 1979

EU-direktiver:

2011/95/EU	Directive 2011/95/EU of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted. http://udiregelverk.no/PageFiles/9221/EU_Directive_22.12.2013.pdf [siteret 04.03.2015]
2004/83/EC	COUNCIL DIRECTIVE 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted. https://www.udiregelverk.no/Global/Images/Rettskilder/EU/2004%2083%20ec.pdf [siteret 04.03.2015]

Rundskriv og instrukser:

95/10369 F EBE/tjo	Justisdepartementets retningslinjer for nye asylkriterier, 13.01.1998. https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/retningslinjer-for-nye-asylkriterier/id107731/ [sitert 10.04.2015]
G-08/2012	Justisdepartementets retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse, 29.06.2012. http://udiregelverk.no/no/rettskilder/departementets-rundskriv-og-instrukser/2012-008-g/ [sitert 10.04.2015]
GI-03/2012	Justisdepartementets retningslinjer om håndtering av utlendingssaker der kjønnslemlestelse er et tema, 01.06.2012. http://udiregelverk.no/no/rettskilder/departementets-rundskriv-og-instrukser/2012-000-GI/ [sitert 10.04.2015]
RS 2014-002	UDI. Retningslinjer om UDIs bistand til forskere og studenter, 18.02.2014. http://udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-rundskriv/rs-2014-002/#_Toc380479714 [sitert 06.10.2014]

Bøker:

- Øyen, Øyvind. *Lærebok i utlendingsrett*. 1.utg. Oslo, 2013.
- Eckhoff, Torstein. *Rettskildelære*. 5.utg ved Jan E. Helgesen. Oslo, 2001.
- Vevstad, Vigdis. *Utlendingsloven*. 1. utg. Oslo, 2010.
- Einarsen, Terje. *Retten til vern som flyktning*. 1. utg. Bergen, 2000.
- Hathaway, James C. *The law of refugee status*. 1. utg. Toronto, 1991.
- Goodwin-Gill, Guy S and Jane McAdam. *The refugee in international law*. Third Edition. Oxford, 2007.
- Holth, Torhild B. *Implementering av et kjønnsperspektiv i norsk flyktningerett*. 1. utg. Oslo, 2004.
- Seidlitz, Madelaine. *Asylrett, en praktisk introduksjon*. 1. utg. Stockholm, 2014.
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). *Handbook and Guidelines on procedures and criteria for determining refugee status under the 1951 convention and the 1967 protocol relating to the status of refugees*. Nyutgitt: Geneva, 2011. Denne finnes også her: <http://www.unhcr.org/3d58e13b4.html>

- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). *Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktningers rettsstilling i henhold til 1951-konvensjonen og 1967-protokollen om flyktningers rettsstilling*. Norsk oversettelse ved Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS). Oslo, 2003.

Norske rettsavgjørelser:

LB-2009-2940

Utenlandske rettsavgjørelser:

[2002] HCA 14	Minister for Immigration and Multicultural Affairs v. Khawar, High Court of Australia, 11 April 2002.
http://www.refworld.org/docid/3deb326b8.html [sitert 06.04.2015]
12 F.3d 1233	Fatin v. Immigration and Naturalization Service, United States Court of Appeals for the Third Circuit, 20 December 1993.
http://www.refworld.org/docid/3ae6b6d60.html [sitert 13.04.2015].
3278	In re Fauziya Kasinga, United States Board of Immigration Appeals, 13 June 1996.
http://www.refworld.org/docid/47bb00782.html [sitert 13.04.2015]
Session 1998-1999	Islam (A.P.) v. Secretary of State for the Home Department; R v. Immigration Appeal Tribunal and Another, Ex Parte Shah (A.P.), United Kingdom: House of Lords, 25 March 1999.
http://www.refworld.org/docid/3dec8abe4.html [sitert 13.04.2015]
[2005] UKIAT 00065	TB (PSG - Women) Iran v. Secretary of State for the Home Department, United Kingdom: Asylum and Immigration Tribunal / Immigration Appellate Authority, 9 March 2005.
http://www.refworld.org/publisher,GBR_AIT,,GBR,423eaf264,0.html [sitert 11.04.2015]

Forvaltningsvedtak:

Jeg har sett på 35 saker i Utlendingsnemndas praksisbase:

- Utlendingsnemnda. N131181116. 07.2013.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10488&mir=-1&q=N131181116+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10488&mir=-1&q=N131181116+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N1094521025. 07.2010.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9078&mir=-1&q=N1094521025+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9078&mir=-1&q=N1094521025+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N1216231016. 07.2012.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7938&mir=-1&q=N1216231016+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7938&mir=-1&q=N1216231016+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N14714418. 12.2013.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10712&mir=-1&q=N14714418+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10712&mir=-1&q=N14714418+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N14181927. 11.2013.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10748&mir=-1&q=N14181927+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10748&mir=-1&q=N14181927+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N137113114. 12.2012.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9832&mir=-1&q=N137113114+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9832&mir=-1&q=N137113114+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)

- Utlendingsnemnda. N108802414. 02.2010.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9133&mir=-1&q=N108802414+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9133&mir=-1&q=N108802414+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N11589827. 01.2011.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8480&mir=-1&q=N11589827+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8480&mir=-1&q=N11589827+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N10237882. 05.2010.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9589&mir=-1&q=N10237882+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9589&mir=-1&q=N10237882+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N11566627. 11.2010.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8512&mir=-1&q=N11566627+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8512&mir=-1&q=N11566627+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N14946427. 11.2013.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10796&mir=-1&q=N14946427+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10796&mir=-1&q=N14946427+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N12749497. 08.2012.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7375&mir=-1&q=N12749497+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7375&mir=-1&q=N12749497+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N111028623. 03.2011.

[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8946&mir=-1&q=N111028623+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8946&mir=-1&q=N111028623+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)

- Utlendingsnemnda. N1434321030. 06.2014.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=11341&mir=-1&q=%40sysuri+\(%40Resultat%3d%3d%22Tatt+til+f%c3%b8lge%22\)+%40Stikkord%3d%3d%22vangsekteskap%22+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=11341&mir=-1&q=%40sysuri+(%40Resultat%3d%3d%22Tatt+til+f%c3%b8lge%22)+%40Stikkord%3d%3d%22vangsekteskap%22+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N123249214. 12.2011.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7766&mir=-1&q=N123249214+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7766&mir=-1&q=N123249214+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N103308611. 04.2010.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9525&mir=-1&q=N103308611+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9525&mir=-1&q=N103308611+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N108753720. 04.2010.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9139&mir=-1&q=N108753720+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9139&mir=-1&q=N108753720+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N14976527. 12.2013.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10799&mir=-1&q=N14976527+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10799&mir=-1&q=N14976527+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N1411741030. 09.2014.

[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=11317&mir=-1&q=N1411741030+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=11317&mir=-1&q=N1411741030+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)

- Utlendingsnemnda. N1235871112. 04.2012.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7728&mir=-1&q=N1235871112+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7728&mir=-1&q=N1235871112+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N127465214. 12.2011.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7378&mir=-1&q=N127465214+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7378&mir=-1&q=N127465214+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N14119827. 12.2013.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10745&mir=-1&q=N14119827+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10745&mir=-1&q=N14119827+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N129013214. 12.2011.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7234&mir=-1&q=N129013214+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7234&mir=-1&q=N129013214+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N127022521. 05.2012.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7423&mir=-1&q=N127022521+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7423&mir=-1&q=N127022521+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N14407859. 04.2014.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10957&mir=-1&q=N14407859+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10957&mir=-1&q=N14407859+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)

1&q=N14407859+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True

- Utlendingsnemnda. N13344331. 01.2013.
<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9887&mir=->
1&q=N13344331+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True
- Utlendingsnemnda. N11815039. 01.2011.
<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8290&mir=->
1&q=N11815039+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True
- Utlendingsnemnda. N100910611. 04.2010.
<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9709&mir=->
1&q=N100910611+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True
- Utlendingsnemnda. N127712425. 02.2012.
<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=7359&mir=->
1&q=N127712425+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True
- Utlendingsnemnda. N14341836. 10.2013.
<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10826&mir=->
1&q=N14341836+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True
- Utlendingsnemnda. N111421912. 08.2011.
<http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8913&mir=->
1&q=N111421912+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True

- Utlendingsnemnda. N11498227. 12.2010.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8568&mir=-1&q=N11498227+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8568&mir=-1&q=N11498227+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N12095897. 05.2012.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8007&mir=-1&q=N12095897+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8007&mir=-1&q=N12095897+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N11594989. 07.2011.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8484&mir=-1&q=N11594989+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8484&mir=-1&q=N11594989+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Utlendingsnemnda. N12097788. 01.2012.
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8005&mir=-1&q=N12097788+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8005&mir=-1&q=N12097788+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)

Annet:

Utlendingsnemnda. *Om praksisbasen*. <http://www.une.no/no/Praksis2/Praksisbase/> [sitert 04.01.2015]

Utlendingsnemnda. *Konvensjonsgrunnen 'medlemskap i en spesiell sosial gruppe'* (2009) 15.09.2009. <http://www.une.no/no/Praksis2/Notater/Konvensjonsgrunnen-medlemskap-i-en-spesiell-sosial-gruppe/> [sitert 09.03.2015]

WHO. *Female genital mutilation* (Februar 2014).
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/> [sitert 19.02.2015]

